

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๓/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคม จึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นถึงเก้าสิบวันแล้วนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคของพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิบัติจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๓) ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ปรากฏว่าพรรคพัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเวลาที่กำหนด เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการและให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องให้พรรคพัฒนาสังคม เพื่อยื่นคำชี้แจงตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมมีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ ซึ่งแจ้งข้อกล่าวหาสรุปได้ว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ถูกต้องครบถ้วนตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ สรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่รายงานการดำเนินกิจการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ โดยพรรคพัฒนาสังคมชี้แจงว่า มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบเอกสารแนบท้ายคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องตามที่ศาลรัฐธรรมนูญจัดส่งให้ผู้ร้องแล้วมีข้อสังเกต คือ แบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเช่นเดียวกับ หนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ หรือหลักฐานการรับหนังสือที่พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงลายมือชื่อรับหนังสือของพรรคการเมืองต่างๆ ไว้แล้วเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ และหนังสือพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่เดียวกัน ลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกัน

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับฟังคำชี้แจงของนายชลัท ธนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ โดยผู้ถูกร้องยื่นสำเนาแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง (แบบ ท.พ. ๘) ฉบับที่มีการประทับตรารับจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง รับฟังคำชี้แจงของ นายธนพันธ์ ศรีสาคร และนายสุเทพ พรหมवास ผู้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง โดยผู้ร้องยื่นสำเนานายทะเบียนรับ - ส่ง หนังสือ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง วันที่ ๒๒

มีนาคม ๒๕๕๕ ต่อศาล พร้อมทั้งชี้แจงว่า เลขรับหนังสือ ที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ เป็นการออกให้แก่หนังสือพรรคพัฒนาสังคมเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง โดยไม่มีการลงรับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคมแต่อย่างใด นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงไม่เคยได้รับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคมตามที่ผู้ถูกร้องอ้างส่งศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อได้ออกเลขรับหนังสือ ที่ ๕๕๓๒ ในสมุดทะเบียนรับเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกดังกล่าวแล้ว จึงไม่สามารถออกเลขเดียวกันนี้แก่เรื่องอื่นได้อีก

ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณา เพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ถูกร้อง และดำเนินการสืบพยาน ตามความจำเป็นแห่งคดี ในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕ ซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกันกับคำชี้แจงที่ผู้ร้อง และผู้ถูกร้อง ได้ชี้แจงต่อศาล เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

ฝ่ายผู้ร้องแถลงเพิ่มเติมต่อศาลถึงขั้นตอนการรับหนังสือจากบุคคลภายนอกหรือจากพรรคการเมือง ที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง สรุปได้ว่า เมื่อมีผู้นำส่งหนังสือ พนักงานจะประทับตราสำนักงาน เพื่อลงลำดับที่รับหนังสือ วันที่และเวลาไว้ในสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือพร้อมทั้งออกใบรับให้ผู้นำส่ง เก็บไว้เป็นหลักฐาน หรือกรณีที่ผู้นำส่งมีสำเนาฉบับ พนักงานผู้รับอาจลงนามรับไว้เป็นหลักฐาน ในสำเนาฉบับ หากผู้ส่งหนังสือประสงค์จะขอรับหนังสือคืนเพื่อนำส่งไปให้ผู้รับผิดชอบแต่ละเรื่องโดยตรง จะต้องลงชื่อรับคืนในสมุดทะเบียนคุมการจ่ายหนังสือให้แก่ด้านกิจการพรรคการเมือง ซึ่งจัดทำไว้เป็น หลักฐานต่างหากจากสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือ จากนั้นพนักงานผู้รับผิดชอบจะนำเรื่องเสนอ ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย จากการตรวจสอบสมุดทะเบียนคุมการรับ หนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ พบว่า มีรายการลงรับ หนังสือพรรคพัฒนาสังคม เลขรับที่ ๕๕๓๑ เรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขา และเลขรับที่ ๕๕๓๒ เรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิก และในสมุดทะเบียนคุมการจ่ายหนังสือพบว่า เรื่องดังกล่าวมีรายชื่อ “จันทร์” ซึ่งมี ลักษณะคล้ายคลึงกับลายมือชื่อนางจันทร์ หรือมนชนก ม่วงมั่งมี เลขานุการพรรคพัฒนาสังคมลงชื่อ รับเรื่องคืนเพื่อไปมอบให้ผู้รับผิดชอบโดยตรง

ฝ่ายผู้ถูกร้องได้ยืนยันข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้ยื่นรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคมตามแบบ ท.พ. ๘ ภายในกำหนดเวลาแล้ว โดยนายทะเบียนพรรคการเมือง ประทับตรารับ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ปราบกฎเลขทะเบียนรับ ที่ ๕๕๓๒ แต่ผู้ถูกร้องมิได้นำส่งฉบับที่มีการประทับตราดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญในครั้งแรก เพราะเห็นว่าการถ่ายเอกสารจากต้นฉบับดังกล่าวไม่ชัดเจน ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องได้ยื่นเอกสารแบบรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ซึ่งมีตราประทับของ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงเลขรับที่ ๕๕๓๒ ต่อศาลด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตลอดจน คำเบิกความของฝ่ายผู้ร้อง และฝ่ายผู้ถูกร้อง จากการออกนั่งพิจารณาเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องว่า กรณีมีเหตุที่จะยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่ดำเนินการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ใน ทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงเป็น พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นถึงเก้าสิบวัน นับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๕๓ ทั้งนี้ ตามพระราช บัญญัติดังกล่าว มาตรา ๑๕ บัญญัติให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคล เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง รับจดแจ้งการจัดตั้ง หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมจึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรค ตามมาตรา ๓๕ ได้ความตามคำร้องและคำแถลงต่อศาลของพยานฝ่ายผู้ร้องว่า พรรคพัฒนาสังคม ไม่ได้ ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ที่หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ได้แย้งว่า ได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) แล้ว โดยสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประทับตราเลขรับที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ปรากฏว่า เลขรับ หนังสือดังกล่าวเป็นการออกให้แก่หนังสือพรรคพัฒนาสังคม เรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งไม่มีการลงรับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมแต่อย่างใด และตามหนังสือ ที่มีถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ฯ นั้น พรรคพัฒนาสังคมก็ชี้แจงว่า มีความเข้าใจ คลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งขัดแย้งกับคำชี้แจงที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ของพรรคพัฒนาสังคม ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ ข้ออ้างของพรรคพัฒนาสังคม จึงไม่มีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ พิจารณาแล้วเชื่อว่าตามหนังสือเลขรับที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นเรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง ไม่ใช่หนังสือส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามที่ พรรคพัฒนาสังคมกล่าวอ้าง ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายใน

เดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน” และโดยที่มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น” เมื่อความปรากฏว่า พันกำหนดเวลาเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ แล้วพรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้ตามพระราชบัญญัติ ฯ ดังกล่าว มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

โดยเหตุดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก จำนวน ๑๓ ต่อ ๑ เสียง จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่
ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายกระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล ธรรม์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายศักดิ์ เตชะชาญ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอมร รักษาสัตย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิตินันท์ประภาส ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๔๔

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๔

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ^(๑) มีใจความดังต่อไปนี้

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อ พรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๗/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ พรรคพัฒนาสังคม จึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นเวลาเก้าสิบวัน

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ

๓. เมื่อเลยกำหนดเวลาที่พรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่ผ่านมา และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ปรากฏว่าพรรคพัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบ

๔. เมื่อพรรคพัฒนาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

(๑) นำส่งโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๗๒๗ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม

ในเบื้องต้น จะพิจารณาว่า เรื่องตามคำร้องดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
- (๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน
- (๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่น ตามหมวด ๕
- (๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง
- (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๕ หรือ

มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ฯลฯ”

มาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวบัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมือง จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศ ให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องตามคำร้องดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง จึงรับไว้วินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำร้องของผู้ร้องให้ผู้ถูกร้องทราบและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรค ฯ ตามแบบ ท.พ. ๘ ต่อผู้ร้องภายในกำหนดเวลา โดยเจ้าหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ประทับตรา รับเอกสารดังกล่าวไว้ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔

พิจารณาแล้ว โดยที่ผู้ถูกร้องต่อสู้ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญว่า ได้ยื่นรายงาน การดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมต่อผู้ร้องในเวลาที่กำหนดแล้ว กรณีตามคำร้องนี้จึงเป็นกรณี ที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือ

ข้อโต้แย้งนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ประกอบมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง แต่เนื่องจากผู้ร้องมิได้แจ้งข้อกล่าวหาและให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาก่อนที่จะตัดสินว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕^(๒) ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบข้อกล่าวหาและไม่มีโอกาสต่อสู้ในชั้นการพิจารณาของผู้ร้องได้ ดังนั้น จึงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า การที่ผู้ร้องไม่แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบและให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าวข้างต้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ บัญญัติว่า

“คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑)

(๒)

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น

ตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

ฯลฯ”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง บัญญัติว่า “ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง”

เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ประกอบมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ซึ่งรวมทั้งข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองด้วย ดังนั้น ในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งใดๆ เกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองต้องเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓)

(๒) ไม่ปรากฏในคำร้องว่า ผู้ร้องได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบและให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และผู้ถูกร้องได้แก้ข้อกล่าวหาอย่างไรหรือไม่ จึงฟังได้ว่า ผู้ร้องไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหาและให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

อนึ่ง ความในมาตรา ๑๔๕ (๓) มีนัยว่า บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น ย่อมมีสิทธิได้รับแจ้งข้อกล่าวหาและมีสิทธิโต้แย้งก่อนที่จะถูกตัดสินว่า ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ซึ่งสอดคล้องกับหลักกฎหมายวิธีพิจารณาทั่วไป ด้วยเหตุนี้ มาตรา ๑๕ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงบัญญัติว่า ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือ ข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ฯลฯ คณะกรรมการ การเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน ทั้งให้โอกาสมา ให้ ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง^(๓)

โดยที่ผู้ร้องมิได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบและให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องจึงไม่มีโอกาสชี้แจงข้อกล่าวหาต่อผู้ร้องซึ่งทำให้ผู้ร้องไม่ทราบข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้อง จึงมิได้ ดำเนินการตามวิธีพิจารณาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) กล่าวคือ ไม่ส่งข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาดตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวอันเป็นเหตุให้ การพิจารณาเรื่องนี้ของผู้ร้องไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓)

ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ นิตินันท์ประภาส
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่
ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการ โดยพลัน

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือ ผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมา ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ฯลฯ”

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๔๔

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๔

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

๑. นายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าพรรคจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๒. ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจคำร้องแล้ว และมีมติเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๔ ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้งมีคำสั่งให้แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้พรรคพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นผู้ถูกร้องเพื่อให้ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับหนังสือ

๓. พรรคพัฒนาสังคม โดย นายชลัท ธนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ ชี้แจงข้อกล่าวหา สรุปความได้ว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ ครบถ้วนแล้ว จึงไม่มีความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

๔. ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมเอกสารประกอบของพรรคพัฒนาสังคม ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ แล้ว มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ ให้รับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าวไว้ในสำนวน และส่งสำเนาแจ้งให้ผู้ร้องทราบ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมพร้อมเอกสารประกอบ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ สรุปความว่า

๔.๑ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่รายงานการดำเนินกิจการตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

๔.๒ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบเอกสารแนบท้ายคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดส่งให้ผู้ร้องแล้วมีข้อสังเกต ดังนี้

(๑) แบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ หรือหลักฐานการรับหนังสือที่พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงลายมือชื่อรับหนังสือของพรรคการเมืองต่าง ๆ ไว้แล้วเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔

(๒) หนังสือพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่เดียวกัน ลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกัน

๕. ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบของนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ แล้ว มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ให้รับคำร้องเพิ่มเติมดังกล่าวไว้ในสำนวน

๖. ในการประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ศาลรัฐธรรมนูญได้รับฟังคำชี้แจงของนายชลัท ธนาสาทรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องโดยผู้ถูกร้องได้ยื่นสำเนาแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง (แบบ ท.พ. ๘) ฉบับที่มีการประทับตรารับจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาล ซึ่งศาลรับรวมไว้ในสำนวน

๗. ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณี ในวันอังคารที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยตามข้อโต้แย้งของคู่กรณีมีอยู่ ๒ ประการ คือ

ประเด็นที่หนึ่ง พรรคพัฒนาสังคมได้รับจัดตั้งและเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ตั้งแต่เมื่อใด

ในประเด็นนี้ นายธนพันธ์ ศรีสาคร ผู้อำนวยการสำนักกิจการพรรคการเมือง ผู้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนพรรคการเมือง ยืนยันด้วยเอกสารของทางราชการว่า พรรคพัฒนาสังคมได้รับจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองและเป็นนิติบุคคลสมบูรณ์แล้วตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ และได้แจ้งให้หัวหน้าพรรคการเมืองทราบตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงมีอายุเป็นพรรคการเมืองรวม ๕๑ วัน เมื่อสิ้นปี ๒๕๕๓ ส่วนหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้แย้งว่า เขาได้รับหนังสือจดทะเบียนจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ จึงต้องถือว่า พรรคพัฒนาสังคมเป็นพรรคการเมืองโดยสมบูรณ์ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งมีผลทำให้พรรคพัฒนาสังคมของเขามีอายุยังไม่ถึง ๕๐ วัน เมื่อสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ (๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๓) หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมจึงยังไม่มีหน้าที่ต้องยื่นรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคในรอบปีที่ผ่านมาตามข้อยกวันที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕

ประเด็นที่สอง พรรคพัฒนาสังคมส่งรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคให้นายทะเบียนทราบภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด (๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔) หรือไม่

ในประเด็นนี้ ผู้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเบิกความยืนยันว่าจากการตรวจสอบสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ พบว่า มีรายการรับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม เลขรับที่ ๕๕๓๑ เรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขาและเลขรับที่ ๕๕๓๒ เรื่องส่งทะเบียนสมาชิก และในสมุดทะเบียนคุมการจ่ายหนังสือพบว่า เรื่องดังกล่าวมีรายชื่อ “จันทร์” ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับลายมือชื่อ นางจันทร์ หรือমনชนก ม่วงมั่งมี เลขาธิการพรรคพัฒนาสังคมลงชื่อรับเรื่องคืนไปมอบให้กับผู้รับผิดชอบโดยตรง นอกจากนี้ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมอีกว่านายทะเบียนไม่เคยได้รับรายงาน ฯ ของพรรคพัฒนาสังคมเลยและเชื่อว่ารายงาน ฯ ที่ยื่นต่อศาลเป็นรายงานปลอม จึงได้แจ้งความดำเนินคดีกับพรรคพัฒนาสังคมแล้วต่อสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง ฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอม

ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ได้ยื่นแบบ ท.พ. ๘ ตามกำหนดระยะเวลาแล้ว โดยสำนักทะเบียนพรรคการเมืองประทับตรา ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไว้แล้ว ปรากฏเลขทะเบียนรับที่ ๕๕๓๒ แต่ผู้ถูกร้อง มิได้นำส่งฉบับที่มีการประทับตราดังกล่าว ต่อศาลรัฐธรรมนูญในครั้งแรกเพราะเห็นว่าการถ่ายเอกสารไม่ชัดเจน

เมื่อพิจารณาคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบ และคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง พร้อมเอกสารประกอบ และคำเบิกความของผู้ร้อง และผู้ถูกร้อง จากการออกนั่งพิจารณาแล้ว เห็นว่า

๑. เอกสารแบบรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งพรรคพัฒนาสังคมยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญต่างวาระกันนั้น มีความแตกต่างและเกิดความสับสน กล่าวคือ

- เอกสารที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ ไม่มีการประทับตรา
รับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งตามปกติแล้วจะต้องปรากฏการประทับตรา
ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ หมวด ๒ ข้อ ๓๗

- เอกสารที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่เข้าชี้แจงในที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ และที่อ้างศาลในการออกนั่งพิจารณาวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔
มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ปรากฏเลขทะเบียนรับหนังสือ
เป็นเลขที่ซ้ำกันกับเอกสารเรื่องอื่น ซึ่งมีใช้เรื่องแบบรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม
นอกจากนั้น หนังสือพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ฉบับซึ่ง
ปรากฏการประทับตรารับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระบุสิ่งที่ส่งมาด้วย จำนวน
๔ รายการ แต่มิได้ระบุถึงแบบรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) แต่อย่างใด

๒. พรรคพัฒนาสังคม ได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง)
เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เพื่อทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง
กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม
โดยพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
ซึ่งความในหนังสือดังกล่าวขัดแย้งกับคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญของพรรคพัฒนาสังคม ลงวันที่ ๑๘
มิถุนายน ๒๕๔๔ ซึ่งอ้างว่าพรรคพัฒนาสังคมได้รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม
ในรอบปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้
นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบแล้ว ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔

พิจารณาแล้ว เห็นว่าคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของพรรคพัฒนาสังคมฟังไม่ขึ้น เพราะปราศจาก
พยานหลักฐานอ้างอิง ไม่สามารถหักล้างข้อกล่าวหาของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ ดังปรากฏ
ในข้อพิจารณาข้อ ๑ และข้อ ๒

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไป
ตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมี
เหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอให้มีการสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และครบเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทินที่ผ่านมา ซึ่งมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม จัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม ซึ่งจะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้วปรากฏว่า เมื่อพ้นเวลาที่พรรคพัฒนาสังคมจะต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ แต่พรรคพัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบจึงมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

อนึ่ง ผู้ร้องยื่นคำร้องเพิ่มเติมคำร้องว่า เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคพัฒนาสังคม ได้มีหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง เพื่อขอให้ทบทวนคำสั่ง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม อ้างว่าพรรคพัฒนาสังคมมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน ไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย แบบรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่เดียวกัน ลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่อง หนังสือของพรรคพัฒนาสังคมที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองกับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง

หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ จึงไม่มีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) ขอให้ยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน” บทบัญญัติดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้พรรคการเมืองต้องจัดส่งรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน เมื่อปรากฏว่านายทะเบียนมีหนังสือถึงหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมว่ารับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ และหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้รับหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ดังนั้น หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมย่อมทราบดีว่าพรรคได้จัดตั้งขึ้นถูกต้องตามกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ เมื่อนับถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ๒๕๕๓ พรรคจึงจัดตั้งขึ้นถึงเก้าสิบวันแล้ว หัวหน้าพรรคย่อมมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าได้จัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริงและแจ้งนายทะเบียนเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ นั้น ปรากฏว่าผู้ถูกร้องเคยทำหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ทบทวนคำสั่ง กรณีนายทะเบียนได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมอ้างว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย แสดงว่าผู้ถูกร้องยอมรับว่ามีได้จัดทำรายงานดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนด อีกทั้งแบบรายงานการดำเนินงานของพรรค (แบบ ท.พ. ๘) แนบท้ายคำชี้แจงของผู้ถูกร้องก็ไม่ปรากฏตราประทับการรับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่วนแบบ ท.พ. ๘ ที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีตราประทับการรับเอกสารเลขรับที่ ๕๕๓๒ นั้น ปรากฏว่าซ้ำกับเลขรับเอกสารในเรื่องอื่นของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นพิรุธรับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๓ กรณีมีเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑
มาตรา ๖๕ วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม แจ่งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ
เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นายจุมพล ณ สงขลา
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม คำชี้แจงและการนำสืบในการออกนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้ความว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคของพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ปราบกฏว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่ส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเวลาที่กำหนด แม้พรรคพัฒนาสังคมจะชี้แจงว่า มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และนายทะเบียนพรรคการเมือง มีความเห็นว่า แบบรายงานการดำเนินงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ หรือ หลักฐานการรับหนังสือที่พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงลายมือชื่อรับหนังสือของพรรคการเมืองต่างๆ ไว้แล้วเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ และหนังสือพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่เดียวกัน ลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกันนั้น ไม่น่าเชื่อถือได้ การไม่รายงานการดำเนินงานการดำเนินกิจการของพรรคภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ จึงเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ความว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ และได้ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ได้ยื่นสำเนาแบบรายงานการดำเนินงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง (แบบ ท.พ. ๘) ฉบับที่มีการประทับตรารับจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งถูกต้อง

นายธนพันธ์ ศรีสาคร และนายสุเทพ พรหมวาส ผู้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้องชี้แจงว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่เคยได้รับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมตามที่ผู้ถูกร้องอ้างส่งศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อได้ออกเลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ในสมุดทะเบียนรับเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกดังกล่าวแล้ว จึงไม่สามารถออกเลขเดียวกันนี้ในเรื่องอื่นได้อีก

มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะยุบพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่

จากข้อเท็จจริงได้ความว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวันที่นายทะเบียนประกาศรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ผู้ถูกร้องจะต่อสู้ว่าได้รับทราบตามหนังสือแจ้งของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ ก็ตาม ก็ต้องถือว่าพรรคพัฒนาสังคมเป็นพรรคการเมือง ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นมา โดยได้รับจัดตั้งขึ้นมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่ผ่านมา พรรคพัฒนาสังคมจึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบรายงานการดำเนินการของพรรคตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

ส่วนคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมที่ได้แย้งว่า ได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) แล้ว โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประทับตราเลขรับที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ นั้น ได้ความว่า เลขรับหนังสือดังกล่าวเป็นการออกให้แก่หนังสือพรรคพัฒนาสังคม เรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองซึ่งไม่มีการลงรับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมแต่อย่างใด พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง เพื่อทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองเพราะมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่พรรคพัฒนาสังคมกลับชี้แจงว่าได้จัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ นั้น ซึ่งขัดแย้งกัน เมื่อนายทะเบียนยืนยันว่าไม่ได้รับรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคม

ทั้งไม่มีการประทับตรารับรายงานดังกล่าวด้วย เพราะตรารับและเลขที่ดังกล่าวนั้น เป็นการรายงานในเรื่องอื่น แต่ละเรื่องจะมีเลขที่ไม่ซ้ำกัน

พิจารณาแล้วเห็นว่าคำชี้แจงของนายทะเบียนมีเหตุผลน่าเชื่อถือ เพราะเจ้าหน้าที่จะลงรับ หรือประทับตรารับหนังสือเลขที่เดียว ในวันเดียวหลายๆ เรื่อง ไม่น่าจะเป็นไปได้เพราะขัดต่อระเบียบงานสารบรรณ ข้ออ้างของพรรคพัฒนาสังคมไม่อาจรับฟังได้ และเห็นว่าพรรคพัฒนาสังคมไม่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้..... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

เมื่อได้ความว่าพรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ โดยไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรค และพ้นกำหนดเวลารายงานภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ แล้ว กรณีจึงมีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

โดยเหตุดังได้วินิจฉัย จึงให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงวิชัย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าพรรค จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศ ให้สาธารณชนทราบ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้รับไว้พิจารณา วินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้งมีคำสั่งให้แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้พรรค พัฒนาสังคม เพื่อให้ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับสำเนาคำร้อง

พรรคพัฒนาสังคม โดย นายชัช ฌนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ ชี้แจงข้อกล่าวหาใจความว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้จัดทำรายงานการดำเนิน กิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่ นายทะเบียนกำหนดและได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ จึงขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ครบถ้วนแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำชี้แจงของพรรคพัฒนาสังคมผู้ถูกร้องให้นายทะเบียน พรรคการเมืองทราบ

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ความว่า

เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ (ก่อนนายทะเบียนยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม) พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอให้ ทบทวนกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้พิจารณาเห็นว่าพรรคพัฒนาสังคมไม่รายงานการดำเนินกิจการ ของพรรคการเมืองตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยให้เหตุผลว่า

“ตามที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับทราบเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๔ นายทะเบียนพรรค การเมืองได้พิจารณาความผิดของพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๓๕ ซึ่งบัญญัติว่าให้หัวหน้าพรรค การเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความ เป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงสิ้นปีปฏิทิน พรรคพัฒนาสังคม ขอเรียนชี้แจงต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองด้วยความบริสุทธิ์ใจว่าพรรค พัฒนาสังคมไม่มีเจตนาที่จะละเว้นตามมาตรา ๓๕ เลย ด้วยความสัตย์จริงทุกประการ

พรรคพัฒนาสังคม ได้ตีความตาม นัยมาตรา ๔๒ ว่า โดยให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนา สังคมได้รับหนังสือฉบับนี้เป็นวันเดือนปีที่เข้าดำรงตำแหน่ง จึงทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไป อีกประการหนึ่ง ทางสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ มิได้ออกหนังสือแจ้งเดือนพรรคพัฒนาสังคมเลย พรรคพัฒนาสังคมเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มประชาชน จากหลากหลายอาชีพ บางครั้งยังไม่สันทัด กฎระเบียบ จึงอาจทำให้มีการผิดพลาดขึ้น โดยไม่มีเจตนา ที่จะหลีกเลี่ยงและอยู่ระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพัฒนาสังคมได้จัดส่งผู้สมัคร รับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ และได้คะแนนเสียงอย่างท่วมท้นต้องออกเดินทางเผยแพร่นโยบาย ให้ประชาชนทราบจนได้คะแนนเสียงถึง ๔๕,๐๓๕ คะแนน ทั้งๆ ที่ในขณะนั้นพรรคพัฒนาสังคม มีสมาชิกเพียง ๑๕ คนเท่านั้น

ด้วยความเคารพต่อท่านนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นอย่างสูง พรรคพัฒนาสังคมไม่เจตนา ที่จะละเลยข้อกฎหมายแม้แต่น้อย ถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบมาก่อนจะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที

ด้วยความเคารพต่อท่านนายทะเบียนพรรคการเมือง ขอได้โปรดกรุณาทบทวนการพิจารณาคำสั่ง ความผิดของพรรคพัฒนาสังคมใหม่อีกสักครั้ง เพื่อให้โอกาสพรรคพัฒนาสังคมได้นำนโยบายไปสู่ประชาชน ตามคำขวัญของพรรคพัฒนาสังคม คือ พัฒนาคชน พัฒนาเมือง พัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการปฏิรูป การเมืองอย่างแท้จริง”

และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญชี้แจงเพิ่มเติมคำร้อง ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ใจความว่า

ข้อ ๑ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอให้ทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่รายงานการดำเนินการตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ข้อ ๒ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบเอกสารแนบท้ายคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดส่งให้ผู้ร้องแล้วมีข้อสังเกต ดังนี้

(๑) แบบรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ หรือหลักฐานการรับหนังสือที่พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงลายมือชื่อรับหนังสือของพรรคการเมืองต่างๆ ไว้แล้วเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔

(๒) หนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่เดียวกัน ลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกัน

ข้อ ๓ หนังสือของพรรคพัฒนาสังคมที่มีถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) ตามข้อ ๑ และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมทั้งเอกสารแนบท้ายที่พรรคพัฒนาสังคมจัดส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตามข้อ ๒ มีข้อความขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง

ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาฟังคำแถลงด้วยวาจาของคู่กรณี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ผู้ร้องโดยนายธนพันธ์ ศรีสาคร แถลงว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบคำขอจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมแล้ว เห็นว่าถูกต้องครบถ้วน จึงรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ พร้อมทั้งได้มีหนังสือแจ้งให้หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมทราบ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ต่อมาได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๗ ตอนพิเศษ ๑๐๖ ง เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามเอกสารที่จะส่งให้ศาลต่อไป

ในทางปฏิบัติเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตั้งแต่วันใด ย่อมมีผลเป็นการก่อตั้งสิทธิและหน้าที่ของพรรคการเมืองในฐานะนิติบุคคลโดยสภาพในวันนั้นตาม มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ทำให้ พรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบาย ข้อบังคับพรรค และมติ ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ในฐานะนิติบุคคล พรรคพัฒนาสังคมจึงมีสภาพเป็นนิติบุคคลที่สามารถดำเนินกิจการต่างๆ ได้ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ ดังนั้น เมื่อนับวันจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ จนถึงวันสิ้นปีปฏิทินรวมเป็น ๕๑ วัน พรรคพัฒนาสังคมย่อมไม่ได้รับการยกเว้น ตามความในตอนท้ายของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

เมื่อสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ได้รับรายงานการดำเนิน กิจการของพรรคพัฒนาสังคม จึงมีเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้มีการสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมเนื่องจากไม่รายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการ ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ ประกอบมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

เมื่อประมาณต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๔ นายชลัท ธนาสยาภรณ์ ชื่อสกุลเดิม ม่วงมั่งมี หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ได้ไปปรึกษานายกฤษ เอื้อวงศ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาพรรคการเมืองและ การออกเสียงประชามติ กรณีที่พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองให้ นายทะเบียนภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ และต่อมาหัวหน้าพรรคดังกล่าวได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) ขอให้ทบทวน การพิจารณาคำสั่งโดยชี้แจงว่าพรรคไม่มีเจตนาที่จะละเว้นตามมาตรา ๓๕ แต่ตีความตามในมาตรา ๔๒ ว่า ให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับหนังสือฉบับนี้เป็นวันเดือนปีที่ให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไป ประกอบกับพรรคจัดตั้งขึ้นใหม่ยังไม่ทันที่คดียุบพรรคจะเบียดจึงอาจทำให้มีการ ผิดพลาดขึ้นโดยไม่เจตนาที่จะหลีกเลี่ยง ถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบก็จะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นคนละเรื่องกันไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังได้ เนื่องจากมาตรา ๔๒ เป็นเรื่อง การแจ้งให้พรรคพัฒนาสังคมแจ้งคณะกรรมการบริหารพรรคยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในกรณีที่เข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ นายประพันธ์ ฌนาสยาภรณ์ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยม ได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองโดยแจ้งว่าที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคสังคมนิยม ณ บ้านเลขที่ ๒๘/๑๐๐ หมู่ที่ ๕ ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ ๑๒๑๓๐ โทรศัพท์ ๕๓๑-๘๓๕๕ โทรสาร ๕๗๑-๘๓๕๕ ซึ่งเป็นเลขที่เดียวกับสำนักงานใหญ่ของพรรคพัฒนาสังคม แต่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคสังคมนิยม เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ เพราะได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคไม่ครบตามข้อบังคับพรรค เอกสารจะส่งให้ศาลต่อไป

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า สำเนารายงานการประชุมกรรมการบริหารพรรคพัฒนาสังคม ครั้งที่ ๒/๒๕๕๔ วันพุธที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ ที่ทำการพรรคพัฒนาสังคม เริ่มประชุมเมื่อเวลา ๑๓.๐๐ น. และเลิกประชุมเมื่อเวลา ๑๕.๐๐ น. หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้เขย่นำส่งนายทะเบียนโดยแนบเรื่องการขอจัดตั้งสาขาพรรคพัฒนาสังคมลำดับที่ ๑ จังหวัดพิษณุโลก ลำดับที่ ๒ จังหวัดนนทบุรี และลำดับที่ ๓ จังหวัดนครราชสีมา แต่ต่อมาปรากฏว่าสำเนารายงานการประชุมดังกล่าว เป็นเรื่องขอมติให้รับรองรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองทั้งที่เริ่มประชุมและเลิกประชุมในวันและเวลาเดียวกัน

นายชลัท ฌนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมผู้ถูกร้องแถลงว่า ผู้ถูกร้องมีสัญชาติไทยและเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องขอประทานกราบเรียนต่อศาลรัฐธรรมนูญขอชี้แจงคัดค้านในประเด็นที่นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมตามความสัจจริงแล้ว พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริงทุกประการตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ดังเอกสารที่แนบและได้ยื่นให้ไปแล้ว จึงไม่มีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เพราะฉะนั้นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยให้ยกคำร้องนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินกิจการตามมาตรา ๓๕ ครบถ้วน จึงไม่มีความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างพรรคพัฒนาสังคมจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามมาตรา ๘ ได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วยดีมาตลอด พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่า ที่ผ่านมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้ปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดเลเยลละเว้นมาโดยตลอดโดยจะชี้ให้เห็นได้ว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นเรื่องขอจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมต่อนายทะเบียนพรรคเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ นายทะเบียนไม่เคยมีหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์

อักษรเลขาว่าเอกสารต่างๆ นั้น มีปัญหาอะไร มีแต่พรรคพัฒนาสังคมเท่านั้นที่ผู้คอยติดตามเรื่อง และต่อมาทราบว่าให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายและตราขงที่ประทับ พรรคพัฒนาสังคมจึงมีหนังสือเชิญประชุมกรรมการบริหารพรรคในวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นการประชุมกรรมการบริหารพรรค ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ ระเบียบวาระที่ ๑ และระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณาและขอมติที่ประชุมตามเอกสารที่แนบมาด้วยแล้ว พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่า ตามที่สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือการปฏิบัติงานของพรรคการเมืองแจกให้กับพรรคการเมืองใหม่ทุกพรรคให้ทราบระเบียบนั้น พรรคพัฒนาสังคมได้อ่านและปฏิบัติตามแล้ว แต่มีข้อสงสัยในชั้นตอนที่ ๔ ซึ่งมีข้อความว่า นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบและสั่งการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔ ดังนี้ เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับพิจารณาตรวจสอบแล้ว อาจสั่งรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง สั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง สั่งให้แก้ไขเอกสารหรือสั่งให้มีการทำความตกลงกันก่อนมีคำสั่งก็ได้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ ข้อ ๔.๑ สั่งรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ข้อ ๔.๑.๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง กำหนดว่าในกรณีที่นายทะเบียนได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องครบถ้วน ให้นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง แต่พรรคพัฒนาสังคมอยู่ในชั้นตอนที่ ๔.๓ สั่งให้มีการแก้ไขเอกสารแล้วมีคำสั่งตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง กำหนดว่าในกรณีที่นายทะเบียนพรรคตรวจสอบแล้วเห็นว่าเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ (๓) มีรายการไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๓ หรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่อง นายทะเบียนต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือจากนายทะเบียน มาตรา ๑๕ วรรคสอง กำหนดว่า เมื่อผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ถูกต้องและครบถ้วนภายในกำหนดตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเอกสารดังกล่าว จากนั้นจึงจะเข้าสู่กระบวนการรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ นั้น เป็นการขัดกับกฎหมายมาตรา ๑๕ วรรคสอง อย่างเห็นได้ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการนับวันเวลาที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดความเป็นจริงแล้วนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มิใช่ตามมาตรา ๑๔ เพราะพรรคพัฒนาสังคม
ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้มีการแก้ไขเอกสารขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ถูกต้องและครบถ้วนภายใน
กำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองและแจ้ง
เป็นหนังสือขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับเอกสารดังกล่าว จากนั้นจะเข้าสู่
กระบวนการรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าวไว้ข้างต้น พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่า
นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๕
ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ แล้วนั้น พรรคพัฒนาสังคมได้ทราบการรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรค
พัฒนาสังคม เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงเข้าสู่กระบวนการรับจดทะเบียน
การจดทะเบียนพรรคการเมืองที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เมื่อนับตั้งแต่วันที่รับทราบคือวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓
จนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน พรรคพัฒนาสังคมเข้าสู่กระบวนการรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองได้เพียง
๘๘ วันเท่านั้น ตามเอกสารหลักฐานที่ได้แนบมาด้วยแล้วนั้น จะมองเห็นว่านายทะเบียนพรรคการเมือง
ได้ปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดมาตั้งแต่ต้น แม้แต่การประกาศรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคพัฒนาสังคมก็นำ
มาตรา ๑๔ มาอ้าง ตามความเป็นจริงแล้วมาตรา ๑๔ วรรคสอง กำหนดว่า ในกรณีที่นายทะเบียน
ได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองและแจ้ง
เป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง
แต่พรรคพัฒนาสังคมมีการแก้ไขเอกสาร จึงควรจะเข้าสู่มาตรา ๑๕ วรรคสอง จึงจะถูกต้อง พรรคพัฒนา
สังคมขอชี้แจงว่า พรรคพัฒนาสังคมสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบของพรรคพัฒนาสังคมเป็นอย่างยิ่งและ
ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ อย่างเคร่งครัด จึงได้จัดทำแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง
และยื่นให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามหนังสือที่ พนส
๐๐๒๐/๒๕๔๔ ตามแบบ ท.พ. ๘ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงทะเบียนเลขที่รับ
เลขที่ ๕๕๓๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๕.๐๐ น. ดังเอกสารที่แนบมาแล้วนั้น อนึ่ง
เอกสารที่ผู้ร้องส่งมาเพิ่มเติมนั้น พรรคพัฒนาสังคมขอชี้แจงว่าเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๔
หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ได้รับแจ้งทางโทรศัพท์จากเพื่อนพรรคการเมืองด้วยกันว่า พรรคพัฒนาสังคม
ถูกนายทะเบียนพรรคการเมืองสั่งยุบพรรค ด้วยความวิตกกังวล เพราะเข้าใจว่าพรรคพัฒนาสังคม
ได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้ไปพบและสอบถามนายchner ศรีประเทศ
ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการพรรคการเมือง แต่ก็ไม่ได้รับความกระจ่างชัดเท่าที่ควร จึงได้เข้าพบผู้อำนวยการ
หลายท่านที่คิดว่าเป็นผู้ที่รับผิดชอบ แต่ก็ไม่ได้รับความกระจ่างชัด จึงได้เข้าพบผู้อำนวยการ นายchner
ศรีประเทศ อีกครั้ง และได้รับคำแนะนำจาก นายchner ศรีประเทศ ว่า ควรจะทำเป็นหนังสือถึงประธาน

กรรมการการเลือกตั้งให้ทบวงการพิจารณาคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องจึงทำหนังสือส่งไปดังกล่าว แต่เมื่อได้ตรวจสอบเอกสารที่ทำการพรรคอย่างละเอียดแล้วจึงพบว่าพรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำแบบรายงานการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองและมีการประทับตราลงทะเบียนรับเรื่องที่ได้รับเป็นที่ถูกต้องครบถ้วนทุกอย่าง จึงได้ไปขอพบประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อชี้แจงตามความเป็นจริง แต่ไม่ได้พบ สาเหตุที่ผู้ร้องไม่ได้นำเอกสารที่ประทับลงทะเบียนรับเรื่องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจัดทำสำเนาเอกสารส่งไปให้จำนวนมากๆ นั้น ตัวอักษรหนังสือจะไม่ชัดเจน ผู้ถูกร้องจึงเก็บไว้เป็นหลักฐานในสำเนาคำร้อง ถ้าศาลรัฐธรรมนูญมีความประสงค์ที่จะตรวจสอบผู้ถูกร้องก็ยินดีให้ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องนายทะเบียนพรรคการเมืองเพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ ครบถ้วน จึงไม่มีความผิดตามผู้ร้องกล่าวอ้าง

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาข้ออ้างของผู้ร้องและคำคัดค้านของผู้ถูกร้อง ตลอดจนออกนั่งพิจารณาฟังคำชี้แจงด้วยวาจาของทั้งสองฝ่าย และประชุมปรึกษาแล้ว ได้ลงมติในประเด็นว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือไม่ และกรณีมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม หรือไม่ ปราบกฏผลดังนี้

- ให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากพรรคพัฒนาสังคมเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งครบกำหนดเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน (พ.ศ. ๒๕๔๓) จึงมีหน้าที่ต้องยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคภายในเดือนมีนาคม แต่พรรคพัฒนาสังคมมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ศาลรัฐธรรมนูญจึงสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จำนวน ๑๓ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา พลโท จุล อติเรก นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระภู่น นายศักดิ์ เตชาชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอมร รักษาสัตย์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง

- ยกคำร้อง จำนวน ๑ คน คือ นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ โดยมีเหตุผลว่า กรณีนี้ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่าพรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว จึงเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งนั้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ได้เสนอปัญหาดังกล่าวต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อวินิจฉัยชี้ขาด จึงเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ให้ยกคำร้อง

ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ออกเสียงลงมติเป็นฝ่ายข้างมากจึงทำคำวินิจฉัยดังต่อไปนี้

คดีนี้ในชั้นที่ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งฟังคำชี้แจงด้วยวาจาของทั้งสองฝ่าย นายชลัท ธนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงตอบคำถามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าผู้ถูกร้องยกประเด็นเรื่องการนับระยะเวลานับแต่ได้รับการจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ครบกำหนดเก้าสิบวันขึ้นอ้างในวันชี้แจงด้วยวาจาศาลรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสำนักกิจการพรรคการเมือง มีความบกพร่อง ไม่รอบคอบ เท่านั้น แต่ไม่ตั้งใจที่จะยกประเด็นที่ว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่มีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๓๕ เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ขึ้นต่อสู้ในชั้นศาลรัฐธรรมนูญ แต่ผู้ถูกร้องขอยืนยันว่า ได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วภายในเดือนมีนาคมของปี ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๓๕ เท่านั้น ดังนั้น ในชั้นนี้ จึงมีปัญหาคือศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยแต่เพียงว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๓๕ หรือไม่ และมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม ได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว มาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

บทบัญญัติดังกล่าว อยู่ในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการดำเนินกิจการในทางการเมือง การที่พรรคการเมืองใดจะมีหน้าที่ดำเนินกิจการในทางการเมืองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น มีหน้าที่ต้องจัดทำ

รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เพื่อประกาศต่อสาธารณชน ตามที่มาตรา ๓๕ บัญญัติไว้ พรรคการเมืองนั้นจะต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลก่อนจึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินกิจการในทางการเมืองดังกล่าว ตามกฎหมายต่อไป

มาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติว่า “ให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคล” ปัญหาต่อไปจึงมีว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จะถือว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนพรรคการเมืองตั้งแต่เมื่อใด

เห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา ๑๓ มีนัยสำคัญว่ากรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง พร้อมเอกสารประกอบที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดว่า คำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต้องเป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

บทบัญญัติในมาตรา ๑๔ มีนัยสำคัญว่า เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วให้นายทะเบียนตรวจสอบตามรายการที่กฎหมายกำหนดไว้ ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้ว เห็นว่า คำขอมิใช่รายการถูกต้องและครบถ้วนให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่า คำขอจัดตั้งพรรคการเมืองมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือจำนวนของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองและข้อบกพร่องในเรื่องอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นายทะเบียนก็มีอำนาจสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

บทบัญญัติในมาตรา ๑๕ มีนัยสำคัญว่า ในกรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ถูกต้องบางประการหรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่องบางประการให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียน

เมื่อผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นที่ถูกต้องและครบถ้วนภายในกำหนดเวลาข้างต้นแล้วให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเอกสารดังกล่าว

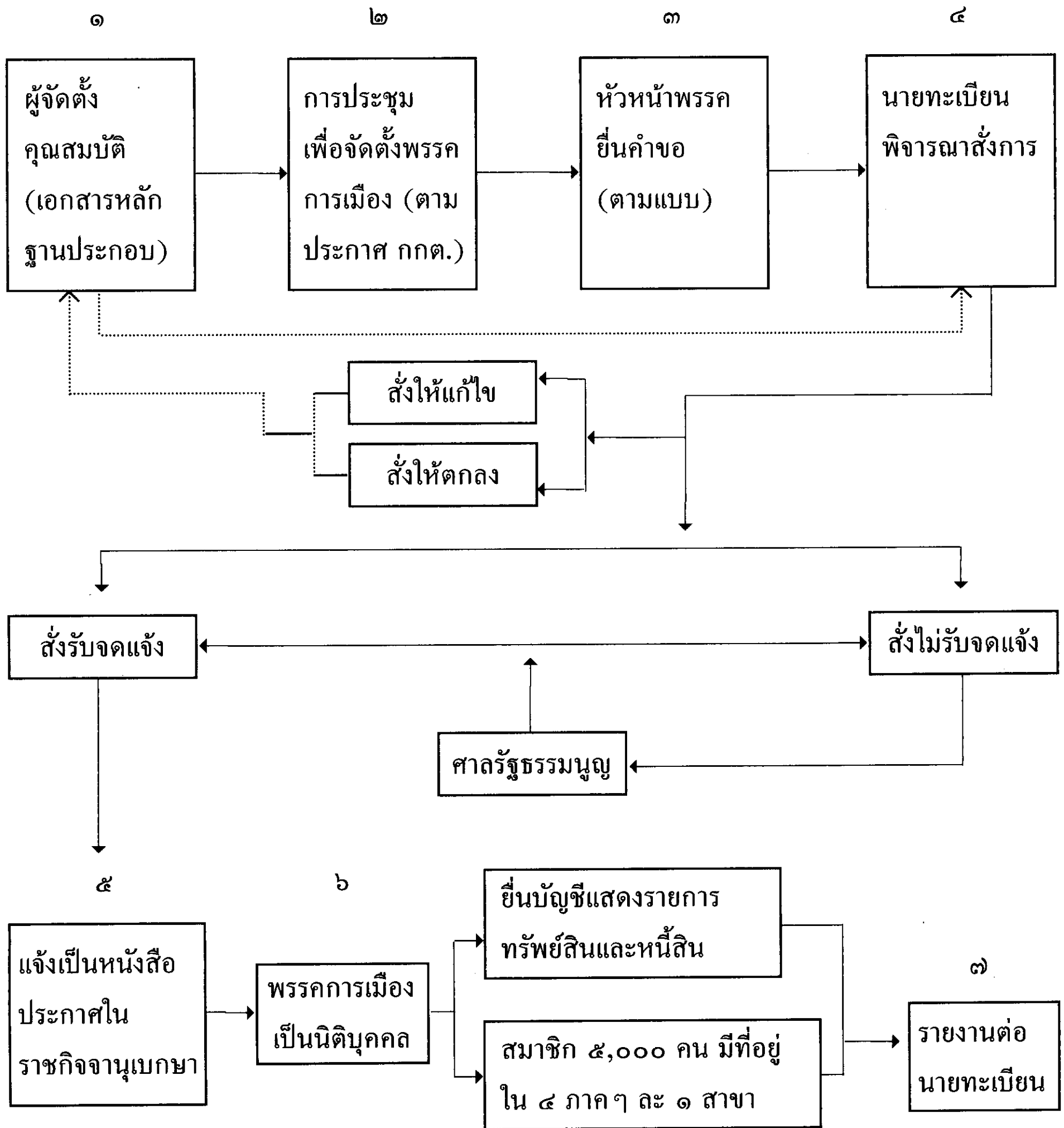
ถ้าผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ดำเนินการแก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองดังกล่าว หรือดำเนินการแก้ไขยังไม่ถูกต้อง ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและให้นายทะเบียน พรรคการเมืองแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่ วันที่สั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจนายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบ เอกสารคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องอื่นๆ ที่กฎหมายระบุให้ผู้ขอจัดตั้ง พรรคการเมืองต้องยื่นมาพร้อมคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง ในกรณีที่เอกสารบางรายการไม่ถูกต้อง หรือ ไม่ชัดเจน นายทะเบียนพรรคการเมืองก็มีอำนาจสั่งให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองแก้ไขได้ ถ้านายทะเบียน พรรคการเมืองเห็นว่า เอกสารมีรายการถูกต้องหรือผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารที่ไม่ถูกต้อง ตามหนังสือแจ้งของนายทะเบียนแล้ว กฎหมายก็บัญญัติให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง โดยกำหนดระยะเวลาให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบต่อไปและยังมีมาตรา ๑๗ บัญญัติว่า ถ้าผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองของ นายทะเบียนตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ดังกล่าวข้างต้น ก็มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดภายในสิบห้าวันนับแต่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง จากนายทะเบียน

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดแล้ว ให้นายทะเบียนปฏิบัติตาม

ส่วนบทบัญญัติมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหา ที่ชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองตามที่ปรากฏในเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมือง ซ้ำหรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้ขอ จัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ในวันเดียวกัน โดยมาตรา ๑๔ (๕) ได้บัญญัติเป็นบทบังคับไว้ว่า ชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำหรือพ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับ ชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว โดยกฎหมาย ได้บัญญัติกำหนดกระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองไปทำ ความตกลงกัน ซึ่งไม่เกี่ยวกับประเด็นที่จะวินิจฉัยในคดีนี้

การจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ ดังปรากฏตาม ผังแสดงกระบวนการขอจัดตั้งพรรคการเมืองในหนังสือคู่มือการปฏิบัติงานของพรรคการเมือง ซึ่งเป็นเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

ตามผังแสดงกระบวนการจัดตั้งพรรคการเมืองดังกล่าวได้แบ่งขั้นตอนหลักๆ ออกเป็น ๗ ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ คุณสมบัติของผู้ร่วมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘

ขั้นตอนที่ ๒ การประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา ๙ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ขั้นตอนที่ ๓ หัวหน้าพรรคยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองและเอกสารที่ต้องยื่นพร้อมกับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๓

ขั้นตอนที่ ๔ นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบและสั่งการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔

ขั้นตอนที่ ๕ การรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๕ และการโต้แย้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๑๗

ขั้นตอนที่ ๖ พรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนการจดทะเบียนแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๑๕ ซึ่งมีเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองดำเนินการหลังจากได้รับจดทะเบียนการจดทะเบียนการจดทะเบียนตามมาตรา ๑๕ และมาตราอื่น ๆ อีกหลายมาตรา

ขั้นตอนที่ ๗ เมื่อพรรคการเมืองดำเนินการตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว ให้รายงานต่อ นายทะเบียนพรรคการเมืองต่อไป และมีหน้าที่ดำเนินกิจการพรรคการเมือง กิจการทางการเงิน การรับบริจาค ตลอดจนการขอรับสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมืองโดยรัฐ รวมทั้งมีหน้าที่ภารกิจที่จะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด เช่น กรรมการบริหารพรรคมีอำนาจหน้าที่อย่างไร อำนาจหน้าที่ของหัวหน้าพรรค ประธานกรรมการสาขาพรรคมีหน้าที่อย่างไร

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากฎหมายได้บัญญัติเกี่ยวกับการที่นายทะเบียนมีคำสั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองหรือมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้กรณีหนึ่งและกำหนดระยะเวลาให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบไว้กรณีหนึ่ง โดยไม่มีบทบัญญัติให้ถือว่าสภาพนิติบุคคลของพรรคการเมืองเริ่มตั้งแต่วันที่ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบการรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ข้อเท็จจริงในคดีนี้รับฟังตามที่ผู้ร้องและผู้ถูกร้องรับกันได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีคำสั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคพัฒนาสังคมไว้แล้ว ตามทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๓/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ กรณีจึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าพรรคพัฒนาสังคมทราบคำสั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ใดตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ข้อเท็จจริงเป็นอันยุติฟังได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดทะเบียน

การจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยมีสิทธิ และหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ตั้งแต่วันดังกล่าวเป็นต้นไป ดังนั้น การนับระยะเวลาตามมาตรา ๓๕ จึงต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ จนถึงวันสิ้นปี ปฏิทินได้ ๕๑ วัน มิใช่เริ่มนับตั้งแต่วันที่พรรคพัฒนาสังคมทราบคำสั่งรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง คือตั้งแต่วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ ดังที่ผู้ถูกร้องอ้าง ดังนั้น พรรคพัฒนาสังคมจึงต้องเสนอรายงาน การดำเนินกิจการพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามแบบที่นายทะเบียนพรรคการเมือง กำหนดภายในเดือนมีนาคมของปี ๒๕๔๔ ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑

ปัญหาต่อไปมีว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ดังกล่าวแล้วหรือไม่ ปัญหานี้ พรรคพัฒนาสังคมผู้ถูกร้องได้ยื่นคำคัดค้านคำร้องของผู้ร้องและชี้แจงด้วยวาจาต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นเอกสารดังกล่าวต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ โดยยื่นตามเอกสารนำส่งของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง ดังปรากฏตามรอยตราประทับแสดงการรับเอกสารของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง เลขที่รับ ๕๕๓๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๕.๐๐ น. ที่ประทับ อยู่บนเอกสารนำส่งดังกล่าวและเอกสารรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมตรงกัน ในปัญหาข้อนี้ นายชนพันธ์ ศรีสาคร ตัวแทนผู้ร้องชี้แจงด้วยวาจาว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่เคยได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามรอย ตราประทับที่ปรากฏในเอกสาร เห็นว่า หนังสือนำส่งเอกสารของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เป็นหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่องส่งทะเบียนสมาชิก พรรคการเมืองโดยระบุสิ่งที่ส่งมาด้วยในเอกสารว่า

๑. รายงานการประชุมกรรมการบริหารพรรค
๒. แผ่น Disket รายชื่อพรรคพัฒนาสังคม จำนวน ๖ แผ่น
๓. ทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาสังคม (ท.พ. ๔) แยกตามรายละเอียดดังนี้

๓.๑ สมาชิกภาคเหนือ	จำนวน	๑๖๒ คน
๓.๒ สมาชิกภาคกลาง	จำนวน	๔,๖๔๑ คน
๓.๓ สมาชิกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน	๓๘๗ คน
๓.๔ สมาชิกภาคใต้	จำนวน	๑๐ คน
รวมทั้งสิ้นจำนวน		๕,๒๐๐ คน

สิ่งที่ส่งมาด้วยตามเอกสารดังกล่าว ไม่ปรากฏว่ามีเอกสารรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมที่ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หากเป็นความจริงตามคำชี้แจงด้วยวาจาของผู้ถูกร้อง สิ่งที่ส่งมาด้วยในเอกสารลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ดังกล่าวก็น่าจะปรากฏว่ามีเอกสารรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมในสิ่งที่ส่งมาด้วย เมื่อไม่ปรากฏรายการดังกล่าวในเอกสารนำส่ง คำชี้แจงด้วยวาจาของนายชลัท ธนาสยาภรณ์ จึงเป็นคำชี้แจงลอยๆ ไม่มีเอกสารสนับสนุน

นอกจากนี้ เอกสารลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นเอกสารที่ผู้ถูกร้องทำขึ้นก่อน อ้างว่าได้นำส่งรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองแจ้งต่อผู้ร้องภายในเดือนมีนาคมแล้ว ยังมีข้อความขัดแย้งกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๒๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ที่พรรคพัฒนาสังคมโดยนายชลัท ธนาสยาภรณ์ มีถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ทบทวนการพิจารณาถึงความผิดของพรรคพัฒนาสังคมใหม่อีกครั้ง โดยอ้างว่า “พรรคพัฒนาสังคมได้ตีความตาม นัยมาตรา ๔๒ ว่า โดยให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับหนังสือฉบับนี้เป็นวันเดือนปีที่เข้าดำรงตำแหน่ง จึงทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไป อีกประการหนึ่งทางสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติได้ออกหนังสือแจ้งเดือนพรรคพัฒนาสังคมเลย พรรคพัฒนาสังคมเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มประชาชนจากหลากหลายอาชีพ บางครั้งยังไม่ทันคัดกฎระเบียบจึงอาจทำให้มีการผิดพลาดขึ้นโดยไม่มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยง และอยู่ระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพัฒนาสังคมได้จัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ และได้คะแนนเสียงอย่างท่วมท้นต้องออกเดินทางเผยแพร่นโยบายให้ประชาชนทราบจนได้คะแนนเสียงถึง ๔๕,๐๓๕ คะแนน ทั้งๆ ที่ในขณะนั้นพรรคพัฒนาสังคมมีสมาชิกเพียง ๑๕ คนเท่านั้น

ด้วยความเคารพต่อท่านนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นอย่างสูง พรรคพัฒนาสังคมไม่มีเจตนาที่จะละเลยข้อกฎหมายแม้แต่น้อย ถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบมาก่อนจะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที” อันเป็นเหตุผลที่ยกขึ้นกล่าวอ้างภายหลังยอมรับว่าได้มีการผิดพลาดเกิดขึ้นโดยไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยง มาตรา ๓๕ โดยมีได้ยืนยันว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนและได้นำส่งนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วตามหนังสือนำส่งที่ พนส ๐๐๒๐/๕๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นเอกสารที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเป็นหนังสือนำส่งรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองที่ได้ทำขึ้นก่อน ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ถูกร้องในชั้นชี้แจงด้วยวาจาว่าพรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินการพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นคำกล่าวอ้างลอยๆ ไม่มีพยานเอกสารสนับสนุน ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่า

พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนแล้ว ตามบทบัญญัติ
ในมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณี
ดังกล่าวจึงต้องด้วยมาตรา ๖๒ (๕) เป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้
ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ สั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อพรรคพัฒนาสังคม ตาม มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ในทะเบียน พรรคการเมือง เลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคม จึงเป็น พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเกินสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ซึ่งตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคของ พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นครบเกินสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิบัติจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของ พรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๓) ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่ นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ปรากฏว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียน พรรคการเมืองทราบภายในเวลาที่กำหนด เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตาม มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการและให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้ง ส่งสำเนาคำร้องให้พรรคพัฒนาสังคม เพื่อยื่นคำชี้แจงตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธี พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมมีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ ชี้แจงข้อกล่าวหาสรุป ได้ว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓

ที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินกิจการครบถ้วนแล้ว จึงไม่มีความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ สรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึง ประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอทบทวนการพิจารณาคำสั่งของ นายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่รายงานการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ โดยพรรคพัฒนาสังคมชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ตรวจสอบเอกสารแนบท้ายคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องตามที่ศาลรัฐธรรมนูญจัดส่งให้ผู้ร้องแล้วมีข้อสังเกต คือ แบบรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ หรือหลักฐานการรับหนังสือที่พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ลงลายมือชื่อรับหนังสือของพรรคการเมืองต่างๆ ไว้แล้ว เช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ และหนังสือพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่เดียวกันลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกัน

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับฟังคำชี้แจงของนายชลัท ธนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ โดยผู้ถูกร้องยื่นสำเนาแบบรายงานการดำเนินการของพรรคการเมือง (แบบ ท.พ. ๘) ฉบับที่มีการประทับตรารับจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง รับฟังคำชี้แจงของนายธนพันธ์ ศรีสาคร และนายสุเทพ พรหมวาส ผู้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง โดยผู้ร้องยื่นสำเนาทะเบียนรับ - ส่งหนังสือ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลพร้อมทั้งชี้แจงว่า เลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นการออกให้แก่หนังสือพรรคพัฒนาสังคมเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง โดยไม่มีการลงรับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมแต่อย่างใด

นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่เคยได้รับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม ตามที่ผู้ถูกร้องอ้างส่งศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อได้ออกเลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ในสมุดทะเบียนรับเรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกดังกล่าวแล้ว จึงไม่สามารถออกเลขเดียวกันนี้แก่เรื่องอื่นได้อีก

ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณา เพื่อรับฟังคำแถลงของคู่กรณี และดำเนินการสืบพยาน ตามความจำเป็นแห่งคดี ในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกันกับคำชี้แจงที่ผู้ร้อง และผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อศาล เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

ฝ่ายผู้ร้องแถลงเพิ่มเติมต่อศาลถึงขั้นตอนการรับหนังสือจากบุคคลภายนอกหรือจาก พรรคการเมืองที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง สรุปได้ว่า เมื่อมีผู้นำส่งหนังสือจากบุคคลภายนอก หรือจากพรรคการเมืองที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง สรุปได้ว่า เมื่อมีผู้นำส่งหนังสือ พนักงาน จะประทับตราสำนักงานเพื่อลงลำดับที่รับหนังสือ วันที่และเวลาไว้ในสมุดจดทะเบียนการรับหนังสือ พร้อมทั้งออกใบรับให้ผู้นำส่งเก็บไว้เป็นหลักฐาน หรือกรณีที่ผู้นำส่งมีสำเนาฉบับ พนักงานผู้รับมอบ อำนาจลงนามรับไว้เป็นหลักฐานในสำเนาฉบับ หากผู้ส่งหนังสือประสงค์จะขอรับหนังสือคืนเพื่อนำส่ง ไปให้ผู้รับผิดชอบแต่ละเรื่องโดยตรง จะต้องลงชื่อรับคืนในสมุดทะเบียนการจ่ายหนังสือให้แก่ด้าน กิจการพรรคการเมือง ซึ่งจัดทำไว้เป็นหลักฐานต่างหากจากสมุดทะเบียนการรับหนังสือ จากนั้น พนักงานผู้รับผิดชอบจะนำเรื่องเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย จากการตรวจสอบสมุดทะเบียนการรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ พบว่า มีรายการลงรับหนังสือพรรคพัฒนาสังคม เลขรับที่ ๕๕๓๑ เรื่องส่ง รายงานการจัดตั้งสาขา และเลขรับที่ ๕๕๓๒ เรื่องส่งทะเบียนสมาชิก และในสมุดทะเบียนการจ่าย หนังสือพบว่า เรื่องดังกล่าวมีรายชื่อ “จันทร” ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับลายมือชื่อนางจันทร หรือ มนชนก ม่วงมั่งมี เลขาธิการพรรคพัฒนาสังคมลงชื่อรับเรื่องคืนเพื่อไปมอบให้ผู้รับผิดชอบโดยตรง

ฝ่ายผู้ถูกร้องได้ยืนยันข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมตามแบบ ท.พ. ๘ ภายในกำหนดเวลาแล้ว โดย นายทะเบียนพรรคการเมือง ประทับตรารับ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ปรากฏเลขทะเบียนรับที่ ๕๕๓๒ แต่ผู้ถูกร้องมิได้นำส่งฉบับที่มีการประทับตราดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญในครั้งแรก เพราะ เห็นว่าการถ่ายเอกสารจากต้นฉบับดังกล่าวไม่ชัดเจน ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องได้ยื่นเอกสารแบบรายงาน การดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมี ตราประทับของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงเลขรับที่ ๕๕๓๒ ต่อศาลด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม คำชี้แจงข้อกล่าวหา ตลอดจนคำเบิกความของฝ่ายผู้ร้อง และฝ่ายผู้ถูกร้อง จากการออกนั่งพิจารณาเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะยุบพรรคพัฒนาสังคมเนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่

พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นครบเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา ๑๕ บัญญัติให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคลเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้งการจัดตั้ง หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมจึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตามมาตรา ๓๕ ส่วนคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมที่ได้แย้งว่า ได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) แล้วโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประทับตราเลขรับที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ นั้น ฟังไม่ขึ้น เนื่องจากปรากฏว่า เลขรับหนังสือดังกล่าวเป็นการออกให้แก่หนังสือพรรคพัฒนาสังคม เรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งไม่มีการลงรับเอกสารเรื่องรายงานดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมแต่อย่างใด ประกอบพรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ฯ โดยพรรคพัฒนาสังคมชี้แจงว่า มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งความในหนังสือดังกล่าวขัดแย้งกับคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญของพรรคพัฒนาสังคม ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ ที่อ้างว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน” และโดยที่มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น” เมื่อความปรากฏว่า พันกำหนดเวลาเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ แล้วพรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๔ แล้ว พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) ส่วนข้อโต้แย้งและข้ออ้างอื่นของพรรคพัฒนาสังคมไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย

โดยเหตุดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระแก้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้รับจดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ปากฎว่าเมื่อพ้นกำหนดเวลา (ภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๕) ที่พรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๓) พรรคพัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ จึงมีเหตุที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

นายชลัท ธนาสยามกรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ยื่นหนังสือชี้แจงลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ สรุปว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีความถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ จึงไม่มีความผิด ขอให้ยกคำร้อง

ข้อกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๖ บัญญัติว่า “ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

(๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน

(๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕

(๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

พิเคราะห์แล้ว ประเด็นแรกมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ หรือไม่ เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคสองได้ ส่วนปัญหาว่าหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่านายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งพรรคพัฒนาสังคม เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ นายชลัท ธนาสยากรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมชี้แจงต่อศาลว่า ได้รับหนังสือแจ้งการจดแจ้งพรรคพัฒนาสังคมของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ จึงไม่ครบเก้าสิบวันนับถึงวันสิ้นปีปฏิทิน เห็นว่า มาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นไม่ครบเก้าสิบวันนับถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ไม่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ดังนั้น

จึงต้องเริ่มนับเวลาเก้าสิบวันตั้งแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม เป็นพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งครบเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทินวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

ส่วนประเด็นเรื่องยุบพรรคพัฒนาสังคมนั้น นายชลัท ธนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ชี้แจงต่อศาลอ้างว่า ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ ส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ มีหลักฐานการประทับตรารับหนังสือของคณะกรรมการเลือกตั้งที่ ๕๕๓๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๕.๐๐ น. แต่ปรากฏว่าเลขรับหนังสือดังกล่าวซ้ำเป็นเรื่องเดียวกับหนังสือของหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม เรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง เรียง นายทะเบียนพรรคการเมือง และมีสิ่งที่ส่งมาด้วยรวม ๓ รายการ คือ ๑. รายงานการประชุม กรรมการบริหารพรรคพัฒนาสังคม ๒. แผ่น Disket รายชื่อสมาชิกพรรคพัฒนาสังคม จำนวน ๖ แผ่น และ ๓. ทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาสังคม (ท.พ. ๔) แยกตามรายละเอียดภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ซึ่งเป็นรายงานตามปกติและไม่เกี่ยวกับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ (แบบ ท.พ. ๘) ข้ออ้างของหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมว่า ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ ให้นายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ จึงเป็นพิรุช ขัดต่อเหตุผล ประกอบกับหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ได้ทำหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ หลังเกิดเหตุยอมรับว่า มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ เพราะคิดว่าพรรคพัฒนาสังคม เป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ครบเก้าสิบวันเป็นเหตุผลที่สนับสนุนฝ่ายนายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้องให้มีน้ำหนักรับฟังมากขึ้น ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๔๓) ภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ จึงมีเหตุ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) เกิดขึ้นกับพรรคพัฒนาสังคมตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

อาศัยเหตุดังวินิจฉัยมา จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายศักดิ์ เตชชาลย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๔

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

ด้วยนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๑๔ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคม จึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นถึงเก้าสิบวันนับจนถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นถึงเก้าสิบวันนับจนถึงสิ้นปีปฏิทินจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๓) ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดและแจ้งให้พรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ปราบกฏว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียนพรรคทราบภายในเวลาที่กำหนด เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการและให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องให้พรรคพัฒนาสังคม เพื่อยื่นคำชี้แจงตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑

หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมมีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ ชี้แจงข้อกล่าวหา สรุปว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้จัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินการครบถ้วนแล้ว จึงไม่มีความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของฝ่ายผู้ร้อง และฝ่ายผู้ถูกร้องแล้ว มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้อง ได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง จึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นถึงเก้าสิบวันนับจนถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๑๕ บัญญัติให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคลเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้งการจัดตั้งหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมจึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตาม มาตรา ๓๕ ส่วนคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมที่ได้แย้งว่า ได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) แล้ว โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประทับตราวันที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ นั้น พังไม่ขึ้น เนื่องจากปรากฏจากคำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบของผู้ร้องว่า เลขรับหนังสือดังกล่าวเป็นการออกให้แก่หนังสือพรรคพัฒนาสังคม เรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกพรรค ซึ่งไม่มีการลงรับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม แต่อย่างใด ประกอบกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง ซึ่งได้มีถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อทบทวนพิจารณาคำสั่งของ นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง โดยพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า มีความคลาดเคลื่อนและไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งในหนังสือดังกล่าวก็ขัดแย้งกับคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญของพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ ที่อ้างว่าพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีที่นายทะเบียนพรรคการเมือง กำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ นั้นอีกด้วย ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน” และโดยที่

มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น” ดังนี้ เมื่อความปรากฏว่าพ้นกำหนดเวลาเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ แล้ว พรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๖๕ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจิต บุญบงการ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๔๔

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๔

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

ข้อเท็จจริง

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าพรรค จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๔ ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ทางพรรคพัฒนาสังคมโดยหัวหน้าพรรค นายชลัท ธนาสยาภรณ์ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔โต้แย้งคำร้องของนายทะเบียน โดยอ้างว่าได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ แล้ว และแจ้งให้นายทะเบียนทราบเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ พร้อมทั้งได้แนบสำเนารายงานที่อ้าง

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าวไว้ในสำนวนแล้วแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมพร้อมทั้งเอกสารประกอบ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า

พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ถึงประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อขอทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคพัฒนาสังคม โดยชี้แจงว่าพรรคพัฒนาสังคมมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ส่วนเอกสารแนบท้ายคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดส่งให้ผู้ร้องนั้น มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) แบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ไม่มีการประทับตราเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ซึ่งผิดไปจากหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ที่ส่งถึง นายทะเบียนพรรคการเมือง ส่งเรื่องรายงานการจัดตั้งสาขา และเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง มีตราประทับรับเอกสารของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และลงเลขรับที่ ๕๕๓๑ และ ๕๕๓๒ ตามลำดับ

(๒) หนังสือพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มี จำนวน ๓ ฉบับ มีเลขหนังสือเลขเดียวกัน ลงวันที่วันเดียวกัน แต่เป็นคนละเรื่องกัน

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับฟังคำชี้แจงของนายชลัท ธนาสยาภรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของ พรรคการเมือง (แบบ ท.พ. ๘) ที่มีตราประทับรับหนังสือจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีเลขรับที่ ๕๕๓๒ ซึ่งเป็นเลขเดียวกันกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคมเรื่องส่งทะเบียนสมาชิก พรรคการเมืองที่ส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองในวันเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญรับฟังคำชี้แจงของ นายชนพันธ์ ศรีสาคร และนายสุเทพ พรหมวาส ผู้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนพรรคการเมือง

ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณา เพื่อรับฟังคำแถลงของคู่กรณีและดำเนินการสืบพยาน ตามความจำเป็นแห่งคดี ในวันอังคารที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔

นายชนพันธ์ ศรีสาคร ผู้รับมอบอำนาจจากนายทะเบียนพรรคการเมือง เบิกความสรุปได้ใจความว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง รับผิดชอบการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ และได้มีหนังสือแจ้งให้หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมทราบเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงมีสภาพเป็นนิติบุคคลที่สามารถดำเนินกิจการต่างๆ ได้ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ เมื่อนับวันจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม ตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับผิดชอบการจัดตั้งพรรคเมื่อ วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ จนถึงวันสิ้นปีปฏิทินรวมเป็น ๕๑ วัน พรรคพัฒนาสังคมจึงไม่ได้รับการยกเว้นตามความตอนท้ายของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนั้น เมื่อสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ นายทะเบียนพรรคการเมือง ไม่ได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๕๓ จึงเป็นเหตุให้นายทะเบียน พรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

ในประเด็นการรับหนังสือจากพรรคการเมืองที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนัก บริหารกลางของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รับผิดชอบ เมื่อมีหนังสือมาถึงทางพนักงาน จะประทับตราสำนักงานและลงเลขลำดับที่รับ วันที่และเวลาไว้ในสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือ พร้อมทั้งออกใบรับให้ผู้นำส่งเก็บเป็นหลักฐาน หรือกรณีที่ผู้นำส่งมีสำเนาฉบับ พนักงานผู้รับอาจ

ลงนามรับไว้เป็นหลักฐานในสำเนาฉบับ หากผู้ส่งหนังสือประสงค์จะขอรับหนังสือคืนเพื่อนำส่งให้กับผู้รับผิดชอบแต่ละเรื่องโดยตรง จะต้องลงชื่อรับคืนในสมุดทะเบียนการจ่ายหนังสือ ซึ่งจัดทำไว้ต่างหากจากสมุดทะเบียนการรับหนังสือ

เมื่อรับหนังสือแล้วพนักงานผู้รับจะนำเรื่องเสนอผู้บังคับบัญชาภายในกำหนดตามกฎหมาย จากการตรวจสอบการรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ พบว่ามีรายการลงรับหนังสือพรรคพัฒนาสังคม เลขรับที่ ๕๕๓๑ เรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขา และเลขที่ ๕๕๓๒ เรื่องส่งทะเบียนสมาชิก ในสมุดทะเบียนการจ่ายหนังสือพบว่าเรื่องดังกล่าวมีรายชื่อ “จันทร์” ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับลายมือชื่อ นางจันทร์ ม่วงมั่งมี เลขธิการพรรคพัฒนาสังคมลงชื่อรับเรื่องคืนเพื่อไปมอบให้ผู้รับผิดชอบโดยตรง

ผู้ถูกร้องคือ นายชลัท ธนาสยามกรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้เบิกความมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า

พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงทุกประการตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามหนังสือที่ พนส ๐๐๒๐/๒๕๔๔ แบบ (ท.พ. ๘) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงทะเบียนเลขที่รับ เลขที่ ๕๕๓๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ พรรคพัฒนาสังคมจึงไม่ต้องถูกยุบ ผู้ร้องมิได้ฝ่าฝืนมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เนื่องจากพรรคพัฒนาสังคมจัดตั้งขึ้นยังไม่ถึง ๕๐ วัน จนวันสิ้นปีปฏิทิน เพราะการนับระยะเวลาต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องได้รับทราบการรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง

นางমনชนก ม่วงมั่งมี พยานผู้ถูกร้องเบิกความสรุปได้ว่า พยานเป็นเลขธิการพรรคพัฒนาสังคมได้รับคำสั่งจากหัวหน้าพรรคให้ส่งเอกสารเป็นจำนวนรวมทั้งแผ่นดิสก์ แก่นายทะเบียนพรรคการเมืองในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ รายงานประจำปีได้ส่งไปในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เช่นกันแต่ได้แทรกไปพร้อมกับเอกสารอื่น คือเอกสารเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองแต่ในรายการสิ่งที่ส่งมาด้วยพร้อมกับทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองไม่ได้ระบุรายงานประจำปีนั้นเป็นความบกพร่องของพยานเอง

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ สรุปได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งขอปฏิเสธว่าไม่เคยได้รับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมตามที่พรรคนี้อ้างส่งต่อศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อสำนักงาน

ได้ออกเลขที่รับหนังสือ ที่ ๕๕๓๒ ในสมุดทะเบียนคู่มือการรับหนังสือรับเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกดังกล่าวแล้วไม่สามารถออกเลขเดียวกันนี้แก่เรื่องอื่นได้อีก นอกจากการกระทำดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้ปลอมเอกสารยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้หลงเชื่อว่าเป็นเอกสารจริงน่าจะเกิดความเสียหายแก่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ร้องทุกข์กล่าวโทษหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง

ข้อวินิจฉัย

ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยมีว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่

ในการวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าว จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๕๓ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีหรือไม่ ผู้ถูกร้องได้ต่อสู้ว่าได้ดำเนินการตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ฯ คือได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการประจำปีของพรรคพัฒนาสังคมให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยได้แสดงสำเนาฉบับรายงานที่มีตราประทับรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ และได้ชี้แจงว่า สำเนารายงานการดำเนินกิจการประจำปีของพรรคพัฒนาสังคมตามที่ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญเมื่อชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญในครั้งแรก ไม่มีตราประทับรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เนื่องจากเกรงว่าถ้าสำเนาจากเอกสารที่มีตราประทับจะไม่ชัดเจนจึงจัดส่งฉบับที่ไม่มีตราประทับมาให้

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ให้การยืนยันว่าไม่เคยได้รับรายงานการดำเนินกิจการประจำปี ๒๕๕๓ ของพรรคพัฒนาสังคม ส่วนเอกสารที่พรรคพัฒนาสังคมอ้างว่าเป็นรายงานการดำเนินกิจการประจำปี ๒๕๕๓ ของพรรคพัฒนาสังคม และมีตราประทับรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น เป็นเอกสารปลอมเพราะเลขรับหนังสือที่ปรากฏในเอกสารนั้นคือเลขที่ ๕๕๓๒ ซึ่งซ้ำกับเลขรับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม เรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคซึ่งทางสำนักงานได้รับเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ และได้ลงเลขรับหนังสือเป็นเลขที่ ๕๕๓๒ เมื่อลงรับเลขที่นี้ในเอกสารนั้นแล้วไม่สามารถลงเลขที่รับเลขเดียวกันในเอกสารอื่นได้

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า พรรคพัฒนาสังคมจะต้องส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคประจำปีเพราะจัดตั้งและมีฐานะเป็นนิติบุคคลมาครบ ๕๐ วันแล้ว คือตั้งแต่วันที่นายทะเบียน

พรรคการเมืองรับจดแจ้ง ซึ่งได้แก่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ และไม่ได้จัดส่งเอกสารที่เป็นรายงานการดำเนินกิจการประจำปี ๒๕๔๓ ของพรรคพัฒนาสังคมและแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ ตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตรงตามคำยืนยันของผู้ร้อง ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่อ้างว่าได้ส่งรายงานดังกล่าวแล้วโดยแสดงหลักฐานแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมที่มีตราประทับรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ลงเลขที่รับหนังสือเลขที่ ๕๕๓๒ นั้นรับฟังไม่ได้ เพราะในการชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญในครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องได้ส่งเอกสารที่อ้างเป็นรายงานดังกล่าว โดยไม่มีตราประทับรับ ถ้าผู้ร้องมีเอกสารที่มีตราประทับรับดังกล่าวจริง ก็น่าที่จะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญทราบตั้งแต่ครั้งแรก นอกจากนั้น เลขที่รับหนังสือที่ปรากฏบนเอกสารรายงานประจำปีที่ผู้ถูกร้องอ้างคือเลขที่ ๕๕๓๒ ซ้ำกับเลขที่รับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคมที่ส่งให้กับนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่องส่งทะเบียนสมาชิก และเป็นเลขรับหนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งลงไว้ในสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือ จึงเป็นไปได้ที่จะลงเลขรับหนังสือซ้ำอีกในเอกสารที่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ทางผู้ร้องได้ยืนยันว่าการลงเลขรับหนังสือซ้ำเป็นไปได้และยังได้แสดงหลักฐานสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือว่าไม่มีการรับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคมที่เป็นเรื่องแบบรายงานการดำเนินงานกิจการประจำปีของพรรค ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนข้ออ้างของพยานผู้ถูกร้องที่เบิกความว่า ในการส่งเอกสารเรื่องทะเบียนสมาชิกแก่นายทะเบียนพรรคการเมือง ในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ และได้แนบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคมาด้วยแต่ไม่ได้ลงไว้ในรายการส่งที่ส่งมาด้วยนั้น เป็นข้อบกพร่องของตน รับฟังไม่ได้ เพราะถ้าแนบมาจริงจะต้องมีหลักฐานการลงรับเอกสารดังกล่าวในสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนั้นเอกสารรายงานการดำเนินกิจการประจำปีของพรรคเป็นเอกสารสำคัญ ไม่น่าที่ผู้ถูกร้องจะละเลย ลืมระบุไว้ในสิ่งที่ส่งมาด้วย หรือแทรกเข้ามาในเรื่องอื่น น่าจะแยกส่งให้ชัดเจน

นอกจากนี้พยานหลักฐานรับฟังได้ว่า นายชลัท ธนาสยาภรณ์ ได้มีหนังสือถึงประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอให้ทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม โดยชี้แจงว่าพรรคพัฒนาสังคมมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไม่ได้มีเจตนาจะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หนังสือนี้แสดงว่าพรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ส่งรายงานประจำปีจริง เพราะถ้าส่งจะต้องมีข้อความยกขึ้นต่อสู้ว่าได้ส่งรายงานประจำปีแล้ว จึงขอให้ทบทวนคำสั่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนัย
มาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงวินิจฉัย
ให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

นายสุจิต บุญบงการ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๔๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

ความเป็นมา

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กรณีที่พรรคพัฒนาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กล่าวคือ พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

การรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ในคำวินิจฉัยที่ผ่านมาหลายคดี ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ในการสั่งยุบพรรคการเมืองตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอเรื่องให้พิจารณาตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ถึงแม้ว่า คำวินิจฉัยส่วนตนที่ผ่านมาข้าพเจ้าจะได้แสดงความเห็นที่ต่างไปจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นนี้ก็ตาม แต่โดยที่ตามมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันทุกองค์กรของรัฐ ข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องยึดถือและปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจรับคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

คำวินิจฉัย

ประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องพิจารณามีอยู่ว่า มีเหตุตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันได้แก่ การไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ เกิดขึ้นกับพรรคพัฒนาสังคมจริงหรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอยู่ว่า พรรคพัฒนาสังคมได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคขึ้น เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ ดังนั้น พรรคพัฒนาสังคมจึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้ง

ขึ้นครบ ๕๐ วัน นับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ซึ่งมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติไว้ว่า พรรคการเมืองที่ได้จัดตั้งขึ้นครบกำหนดเวลา ๕๐ วัน จะต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี แต่เมื่อกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ผ่านพ้นไปแล้ว ก็ยังไม่ปรากฏว่าพรรคพัฒนาสังคมได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้ต่อสู้ว่า พรรคได้จัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๕๓ และได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญครบถ้วนแล้ว และไม่มี ความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

เพื่อความกระจ่างในเรื่องนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้นัดหมายให้ผู้ร้องและผู้ถูกร้องมาชี้แจงเพิ่มเติมด้วยวาจาต่อคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายยังคงยืนยันข้อกล่าวหาและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเช่นเดิมอยู่ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นสมควรออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำชี้แจงของคู่กรณีโดยเปิดเผย

ในชั้นเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ผู้ร้องยังคงยืนยันข้อกล่าวหาเช่นเดิม และผู้ถูกร้องก็ยังคงยืนยันข้อต่อสู้เดิมของตนที่ว่า ตนได้ยื่นรายงานต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว นอกจากนี้แล้ว ผู้ถูกร้องยังได้ชี้แจงเพิ่มเติมในลักษณะที่คลุมเครือซึ่งอาจทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ถูกร้องได้ต่อสู้ด้วยว่าพรรคพัฒนาสังคมได้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ แทนที่จะเป็นวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ทำให้มีอายุยังไม่ครบ ๕๐ วันจนถึงวันสิ้นปีที่ผ่านมา จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นรายงานกิจการของพรรคตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่ในขณะเดียวกันในการตอบคำถามของตุลาการท่านหนึ่ง ผู้ถูกร้องก็ยอมรับและยืนยันว่าตน “มีหน้าที่ต้องยื่น” รายงานดังกล่าว ทั้งนี้ เหมือนจะหมายความว่า ผู้ถูกร้องไม่ใส่ใจในประเด็นเรื่องกำหนดเวลาครบหรือไม่ครบ ๕๐ วัน ของพรรคพัฒนาสังคม

จากการเบิกความที่ค่อนข้างกำกวมและสับสนนั้น ต้องสรุปว่าผู้ถูกร้องมิได้ต่อสู้ว่าตนไม่อยู่ในข่ายของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงไม่มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองจะให้เริ่มนับแต่วันเวลาใด และว่าในกรณีนี้พรรคพัฒนาสังคมมีอายุครบ ๕๐ วัน ที่จะต้องทำรายงานกิจการและแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่

ดังนั้น ประเด็นแห่งข้อพิพาทระหว่างผู้ร้องกับผู้ถูกร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัย จึงคงมีแต่เพียงว่า ผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๕๓ และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ จริง หรือไม่ เกี่ยวกับเรื่องนี้เห็นว่ามีข้อพิงสงสัยเกิดดังนี้

๑. ผู้ร้องได้ยืนยันพร้อมแสดงหลักฐานว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เคยได้รับรายงานกิจการของพรรคในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง ส่วนผู้ถูกร้องก็แสดงสำเนาเอกสารรายงานที่ตนอ้างว่าได้ยื่นต่อสำนักงานของผู้ร้องแล้ว พร้อมทั้งตราประทับของสำนักงานของผู้ร้องอันเป็นหลักฐานที่แสดงว่าได้มีการรับหนังสือของผู้ถูกร้องแล้ว เมื่อพิจารณาและตรวจสอบเอกสารดู ปรากฏว่ามีข้อพิรุณเพราะตราประทับของสำนักงานของผู้ร้อง เป็นแต่เพียงรูปถ่ายมิใช่ตัวจริง จึงไม่มีน้ำหนักพอที่ทำให้เชื่อได้ว่า สำนักงานของผู้ร้องได้รับรายงาน ฯ จริงตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง อีกทั้งยังไม่ปรากฏหลักฐานใดทางสำนักงานของผู้ร้อง ว่าได้มีการรับรายงานของพรรคเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔

๒. ข้อพิรุณและข้อสงสัยดังกล่าวมีเหตุยืนยันได้จากหนังสือของพรรคพัฒนาสังคมเอง ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ซึ่งมีถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง สรุปความได้ว่า

พรรคพัฒนาสังคมไม่มีเจตนาที่จะละเว้นการปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่ว่าพรรค ฯ ได้นับวันคลาดเคลื่อนไปอีกประการหนึ่ง คือ ทางสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติมิได้ออกหนังสือแจ้งเตือนพรรคพัฒนาสังคมซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ยังไม่สัมพันธ์กับกฎระเบียบเลย จึงอาจทำให้มีการผิดพลาดขึ้นโดยไม่มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยง และว่าถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบมาก่อนก็จะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที ดังนั้น พรรคพัฒนาสังคม จึงขอให้นายทะเบียนได้ทบทวนการวินิจฉัยความผิดของพรรคพัฒนาสังคมเสียใหม่ เพื่อเป็นการให้โอกาสพรรคได้นำนโยบายของพรรคไปสู่ประชาชนต่อไป

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ข้อความตามหนังสือของหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมที่ได้สรุปมาข้างต้นนี้ เท่ากับเป็นการยอมรับโดยปริยายแล้วว่า พรรคพัฒนาสังคมมิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากในหนังสือฉบับที่กล่าวไม่มีการกล่าวอ้างว่าพรรค ฯ ได้จัดทำรายงาน ฯ และแจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วดังที่ผู้ถูกร้องนำมากล่าวอ้างในภายหลัง จึงเป็นการขัดแย้งอย่างโจ่งแจ้งกับคำชี้แจงที่พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าพรรค ฯ ได้ทำรายงานครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว เพราะหากกรณีเป็นจริงตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง ก็เป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องน่าจะต้องหยิบยกขึ้นชี้แจงต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองก่อนแล้ว แทนที่จะเรียกร้องขอความเห็นใจจากนายทะเบียนพรรคการเมืองตามหนังสือ

ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ที่อ้างถึงข้างต้น ด้วยเหตุที่กล่าว จึงฟังเป็นที่ยุติได้ว่าพรรคพัฒนาสังคมมิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคและแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามที่หัวหน้าพรรค ฯ กล่าวอ้าง ส่วนข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่ามีการผิดพลาดโดยไม่มีเจตนา เพราะเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ไม่สัมพันธ์กับกฎ ระเบียบ และว่าไม่ได้มีการแจ้งเตือนให้พรรคพัฒนาสังคมทราบล่วงหน้านั้น เห็นว่าฟังไม่ขึ้น เพราะผู้ร้องได้ดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้พรรคการเมืองต่าง ๆ เข้าใจและทราบถึงภาระหน้าที่ของตนตามกฎหมายใหม่แล้ว

อาศัยเหตุและผลตามที่กล่าว จึงเห็นว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เกิดขึ้นกับพรรคพัฒนาสังคมจริง อันเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมได้ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

นายสุจินดา ยงสุนทร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๔๔

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๔

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายธีรศักดิ์ กรรณสูต ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อพรรคพัฒนาสังคมตาม มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๗/๒๕๔๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ พรรคพัฒนาสังคม จึงเป็นพรรคการเมืองที่ จัดตั้งขึ้นไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา ๓๕ กำหนดให้หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมต้องจัดทำรายงานการดำเนิน กิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียน กำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เมื่อเลยกำหนดเวลาที่พรรคพัฒนาสังคมต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่ผ่านมา และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ปรากฏว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบ เมื่อพรรคพัฒนาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไป ตามมาตรา ๓๕ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๖๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบ พรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง

นายชลัท ธนาสยากรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า พรรค พัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมา ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว เมื่อ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ จึงไม่มีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

ทางพิจารณานายทะเบียนพรรคการเมืองนำสืบว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบ คำขอจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมแล้ว เห็นว่าถูกต้องครบถ้วน จึงได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม

ไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๔๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พร้อมทั้งได้มีหนังสือแจ้งให้หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมทราบ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๓ ต่อมาได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๗ ตอนพิเศษ ๑๐๖ ง เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๓

ในทางปฏิบัติเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ใด ย่อมมีผลเป็นการก่อสิทธิและหน้าที่ของพรรคการเมืองในฐานะนิติบุคคลในวันนั้นตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และทำให้พรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบายข้อบังคับพรรคและมติที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ในฐานะนิติบุคคลพรรคพัฒนาสังคมจึงมีสภาพเป็นนิติบุคคลที่สามารถดำเนินกิจการต่างๆ ได้ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติสนับสนุนไว้ในมาตรา ๖๗ และ ๑๖ ซึ่งสรุปได้ว่า นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะในบุคคลธรรมดาเท่านั้น สิทธิและหน้าที่ย่อมกินความรวมถึงการเริ่มต้นนับอายุของบุคคลหรือเริ่มนับเวลาจัดตั้งนิติบุคคล ซึ่งการนับอายุของบุคคลให้เริ่มนับแต่วันเกิด การนับเวลาการจัดตั้งพรรคการเมืองจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั่นเอง เพราะมิใช่เป็นการคำนวณระยะเวลาตามบทบัญญัติว่าด้วยระยะเวลาในลักษณะ ๕ บรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น ดังนั้น เมื่อนับวันจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ จนถึงวันสิ้นปีปฏิทินรวมเป็นเวลา ๕๑ วัน พรรคพัฒนาสังคมย่อมไม่ได้รับการยกเว้นตามความในตอนท้ายของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

เมื่อสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ได้รับรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ ประกอบมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จึงเป็นเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีการสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

ในกรณีที่มีการรับหนังสือจากบุคคลภายนอกหรือจากพรรคการเมืองที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการทางสารบัญญัตินำไปมอบให้สำนักบริหารกลาง ฝ่ายกิจการทั่วไปรับผิดชอบดำเนินการดังนี้

๑. เมื่อมีผู้นำส่งหนังสือ พนักงานจะประทับตราสำนักงานเพื่อลงลำดับที่รับหนังสือ วันที่ และเวลาไว้ในสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือพร้อมทั้งออกใบรับให้ผู้นำส่งเก็บไว้เป็นหลักฐาน หรือ กรณีที่ผู้นำส่งมีสำเนาฉบับพนักงานผู้รับอาจลงนามรับไว้เป็นหลักฐานในสำเนาฉบับ

๒. หากผู้ส่งหนังสือประสงค์จะขอรับหนังสือคืนเพื่อนำไปส่งให้กับผู้รับผิดชอบแต่ละเรื่อง โดยตรง ผู้นำส่งจะต้องลงชื่อรับหนังสือคืนในสมุดทะเบียนคุมการจ่ายหนังสือให้แก่ฝ่ายกิจการ ซึ่ง จัดทำไว้เป็นหลักฐานต่างหากจากสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือ

๓. พนักงานผู้รับผิดชอบจะนำเรื่องเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นภายในกำหนดเวลา ตามกฎหมาย จากการตรวจสอบสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งพบว่า เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ มีรายการลงรับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม เลขรับที่ ๕๕๓๑ เรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขา และเลขรับที่ ๕๕๓๒ เรื่องส่งทะเบียนสมาชิก และ ในสมุดทะเบียนคุมการจ่ายหนังสือพบว่าเรื่องดังกล่าวมีรายชื่อ “จันทร” ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับ ลายมือชื่อนางจันทร ม่วงมั่งมี เลขาธิการพรรคพัฒนาสังคมลงชื่อรับหนังสือคืนเพื่อไปมอบให้ผู้รับผิดชอบ โดยตรง

เมื่อประมาณต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๔ นายชลัท ธนาสยาภรณ์ ชื่อสกุลเดิม ม่วงมั่งมี หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ได้ไปพบปะปรึกษานายกฤษ เอื้อวงศ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาพรรคการเมือง และการออกเสียงประชามติ กรณีที่พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมือง ให้นายทะเบียนภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ และต่อมาหัวหน้าพรรคได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) ขอให้ทบทวน การพิจารณาคำสั่งโดยชี้แจงว่าพรรคไม่มีเจตนาที่จะละเว้นการปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ แต่ตีความใน มาตรา ๔๒ ว่า ให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับหนังสือเป็นวันเดือนปีที่ให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไป ประกอบกับพรรคจัดตั้งขึ้นใหม่ยังไม่สันทัดกฎระเบียบจึงอาจทำให้มีการ ผิดพลาดขึ้นโดยไม่เจตนาที่จะหลีกเลี่ยง ถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบก็จะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที ซึ่ง ข้ออ้างของหัวหน้าพรรคดังกล่าวไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ นายประพันธ์ ธนาสยาภรณ์ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็น หัวหน้าพรรคสังคมพัฒนา ได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองโดยแจ้งว่าที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ตั้ง สำนักงานใหญ่ของพรรคสังคมพัฒนา ณ บ้านเลขที่ ๒๘/๑๐๐ หมู่ที่ ๕ ตำบลกุคุด อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ ๑๒๑๓๐ โทรศัพท์ ๕๓๑-๘๓๕๕ โทรสาร ๕๗๑-๘๓๕๕ ซึ่งเป็น

บ้านเลขที่เดียวกับสำนักงานใหญ่ของพรรคพัฒนาสังคม แต่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคพัฒนาสังคมเพราะได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคไม่ครบตามข้อบังคับพรรค

พรรคพัฒนาสังคมนำสืบว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจกรรมของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริงทุกประการตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามหนังสือที่ พนส ๐๐๒๐/๒๕๔๔ (แบบ ท.พ. ๘) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงเลขที่รับหนังสือดังกล่าว เลขที่ ๕๕๓๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามเอกสารหมายเลข ๒ จึงไม่มีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมเพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองแล้ว

พิเคราะห์แล้ว นายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากพรรคพัฒนาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งกำหนดให้หัวหน้าพรรคจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบโดยพรรคพัฒนาสังคมมิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา ๖๕ (๕)

พรรคพัฒนาสังคม โดย นายชลัท ธนาสยามกรณ์ หัวหน้าพรรค ชี้แจงข้อกล่าวหาและนำสืบว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่ผ่านมามีถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้วในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔

ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยมีว่า หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ หรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

มาตรา ๓๕ “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

มาตรา ๖๕ “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑)
- (๒)
- (๓)
- (๔)

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

พรรคพัฒนาสังคมนำสืบว่าได้ยื่นรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ (แบบ ท.พ. ๘) ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ตามหนังสือลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๓ ๒ และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแล้วโดยเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประทับตรารับเอกสารดังกล่าวและลงรับหนังสือเลขที่ ๕๕๓๒

นายทะเบียนพรรคการเมืองนำสืบว่า เมื่อมีผู้นำส่งหนังสือต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พนักงานจะประทับตราสำนักงานเพื่อลงลำดับที่รับหนังสือ วันที่ และเวลาไว้ในสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือ พร้อมทั้งออกใบรับและระบุเลขรับหนังสือให้ผู้นำส่งหนังสือเก็บไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งเลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งออกให้แก่เอกสารของพรรคพัฒนาสังคมจริงแต่เป็นเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาสังคม

ให้แก่นายทะเบียนพรรคการเมือง และในวันดังกล่าวไม่ปรากฏว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีการออกเลขรับหนังสือเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่อย่างไร ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่เคยได้รับเอกสารเรื่อง รายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ตามที่พรรคพัฒนาสังคม อ้าง และเมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกเลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ในการรับหนังสือ เป็นเรื่องพรรคพัฒนาสังคมส่งทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาสังคมแล้ว สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งจึงไม่สามารถออกเลขเดียวกันนี้แก่เรื่องอื่นได้อีก

ปัญหาที่ต้องพิจารณามีว่า เลขรับหนังสือตามสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ของ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งออกให้กับพรรคพัฒนาสังคมนั้น ออกให้กับเรื่องอะไร ซึ่ง พรรคพัฒนาสังคมไม่ปฏิเสธว่าเลขรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเลขที่ ๕๕๓๒ นี้ ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งออกให้ในกรณีรับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคมเรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกพรรค แต่พรรคพัฒนาสังคมอ้างว่าเลขรับหนังสือเลขที่ ๕๕๓๒ นั้น สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกให้กับหนังสือเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม ในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ด้วย ซึ่งหนังสือเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาสังคม ซึ่งทาง สำนักงานออกเลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ นั้น ระบุสิ่งที่ส่งมาด้วยมีจำนวนเพียง ๓ รายการ คือ

๑. รายงานการประชุมกรรมการบริหารพรรคพัฒนาสังคม
๒. แผ่น Disket รายชื่อสมาชิกพรรคพัฒนาสังคมจำนวน ๖ แผ่น และ
๓. ทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาสังคม (ท.พ. ๔) แยกตามรายละเอียดดังนี้
 - ๓.๑ สมาชิกภาคเหนือ
 - ๓.๒ สมาชิกภาคกลาง
 - ๓.๓ สมาชิกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - ๓.๔ สมาชิกภาคใต้

ซึ่งไม่มีรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่อย่างไร นอกจากนั้นเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ พรรคพัฒนาสังคมมีหนังสือถึงนายทะเบียน พรรคการเมืองเพื่อขอให้ทบทวนคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ ยุบพรรคพัฒนาสังคม แสดงว่าวันที่พรรคพัฒนาสังคมยื่นหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองคือ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ นั้น พรรคพัฒนาสังคมรับว่ายังไม่ได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการ ของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองจริง โดยชี้แจงว่าเข้าใจผิด

ไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้น ข้ออ้างของพรรคพัฒนาสังคมที่อ้างว่าเลขรับหนังสือ
เลขที่ ๕๕๓๒ ตามสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งออกให้กับ
เรื่องรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคมในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ในวันที่ ๒๒
มีนาคม ๒๕๔๔ จึงรับฟังไม่ได้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ยื่นรายงานการดำเนิน
กิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๕๔๓ ต่อนายทะเบียนภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ จึงมีเหตุ
ให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองมาตรา ๖๕ (๕)

ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา จึงสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา ๖๕ วรรคสอง

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาลาจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ร้อง) ได้มีหนังสือเรื่อง ขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ พรรคพัฒนาสังคมจึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นครบ ๕๐ วัน นับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา โดยที่มาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้หัวหน้าพรรคจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของ พรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ แต่พรรค พัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจคำร้องแล้ว และมีมติเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ ให้รับคำร้องไว้ ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ๗ ข้อ ๑๐ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

พรรคพัฒนาสังคม โดยนายชลัท ธนาสยาภรณ์ (ผู้ถูกร้อง) หัวหน้าพรรคได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ ถึงศาลรัฐธรรมนูญเพื่อชี้แจงข้อกล่าวหาสรุปความได้ว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้จัดทำรายงานดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการ ที่นายทะเบียนกำหนดและได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ จึงขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะพรรคพัฒนาสังคมได้ดำเนินกิจการ ตามมาตรา ๓๕ (๕) ครบถ้วนแล้ว จึงไม่มีความผิดตามที่ผู้ร้องกล่าวหา

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องพร้อมเอกสารประกอบของพรรค พัฒนาสังคม ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ และมีคำสั่งให้รับคำชี้แจงดังกล่าวไว้ในสำนวน จึงได้ส่ง

สำเนาคำสั่งแจงของผู้ถูกร้องดังกล่าวให้ผู้ร้องทราบ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมพร้อมเอกสารประกอบลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ โดยชี้แจงว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบเอกสารแนบท้ายคำสั่งแจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดส่งให้ผู้ร้องแล้ว มีข้อสังเกตดังนี้

๑. แบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ หรือหลักฐานการรับหนังสือที่พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงลายมือชื่อรับหนังสือของพรรคการเมืองต่างๆ ไว้แล้วเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๔๔ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๔

๒. หนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขเดียวกันลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกัน

๓. หนังสือของพรรคพัฒนาสังคมที่มีถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ขอบทวนพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณี นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมอันเนื่องมาจากไม่รายงานการดำเนินกิจการตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้น มีความขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิงกับคำสั่งแจงแก้ข้อกล่าวหาพร้อมทั้งเอกสารแนบท้ายที่พรรคพัฒนาสังคมจัดส่งให้กับศาลรัฐธรรมนูญตามข้อ ๒ ดังกล่าว

ตามหนังสือของพรรคพัฒนาสังคมถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ระบุว่า “พรรคพัฒนาสังคมขอเรียนชี้แจงต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่มีเจตนาที่จะละเว้นตามมาตรา ๓๕ เลย ด้วยความสัตย์จริงทุกประการ”

นายชลัท ธนาสยามกรณ์ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ (ที่ห้องประชุมศาลรัฐธรรมนูญ) เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ความตอนหนึ่งว่า “...ตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๕ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ แล้วนั้น พรรคพัฒนาสังคมได้รับทราบการจดแจ้งจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓...เมื่อนับตั้งแต่วันที่รับทราบคือวันที่ ๕ ตุลาคม จนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน พรรคพัฒนาสังคม

เข้าสู่ระบบการจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองได้เพียง ๘๔ วันเท่านั้น...พรรคพัฒนาสังคมสำนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของพรรคพัฒนาสังคมเป็นอย่างดีและได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ อย่างเคร่งครัด จึงได้จัดทำแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและยื่นให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ตามหนังสือที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ แบบ ท.พ. ๘ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงทะเบียนรับ เลขที่ ๕๕๓๒ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔...”

นายสุเทพ พรหมวาส รองผู้อำนวยการสำนักกิจการพรรคการเมืองได้ชี้แจงในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ความเป็นพรรคการเมืองจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญในวันรับจดทะเบียนการจัดตั้งคือวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวันลงทะเบียนว่าเป็นพรรคการเมือง สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการรับหนังสือปรากฏว่า เลขรับที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับจากผู้ถูกร้องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับเอกสารส่งรายงานทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง ผู้ส่งคือเลขาธิการพรรค (นางจันทร์ ม่วงมั่งมี ภริยาของหัวหน้าพรรค) และสำนักกิจการพรรคการเมืองได้ลงรับหนังสือเอกสารเหล่านี้ ๒ เลขด้วยกันคือ ๕๕๓๑ กับ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งทั้ง ๒ ฉบับไม่ใช่เป็นเรื่องของการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามมาตรา ๓๕

จากการนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ ผู้ร้องได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า มีการลงรับหนังสือพรรคพัฒนาสังคม เลขรับที่ ๕๕๓๑ เรื่อง ส่งรายงานการจัดตั้งสาขาพรรค และเลขรับที่ ๕๕๓๒ เรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกของพรรค เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ และจากการตรวจสอบในสมุดทะเบียนคุมการจ่ายหนังสือพบว่า ทั้งสองเรื่องดังกล่าวมีรายชื่อกิจการพรรคการเมือง ซึ่งมีสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสืออีกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้ร้องได้ยืนยันว่า เลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เป็นเลขรับเรื่องการส่งทะเบียนสมาชิกพรรคพัฒนาสังคม และไม่เคยได้รับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมตามที่ผู้ถูกร้องอ้างแต่อย่างใด

ส่วนผู้ถูกร้องได้ยืนยันว่าพรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตามแบบ ท.พ. ๘ แล้ว โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองประทับตรารับเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ เลขทะเบียนรับที่ ๕๕๓๒ แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้นำส่งต่อศาลรัฐธรรมนูญในตอนแรกเพราะเห็นว่าการถ่ายเอกสารจากต้นฉบับไม่ชัดเจนและได้นำส่งต่อศาลด้วย

พิจารณาจากคำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้วสรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ ว่าผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปฏิทินปี

๒๕๔๓ ส่งให้ผู้ร้องแล้วเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ต่อมาผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ว่า ผู้ถูกร้องได้รับทราบการแจ้งเตือนการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมจาก นายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งผู้ถูกร้องนับจากวันที่ได้รับทราบจนถึงสิ้นปี ๒๕๔๓ เป็นเวลา ๘๔ วันเท่านั้น ครั้งหลังสุด ผู้ถูกร้องได้แถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ ว่าผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคส่งผู้ร้องตามหนังสือ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ หนังสือเลขที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ตามแบบ ท.พ. ๘ ซึ่งผู้ร้องรับไว้ เลขที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ แล้ว

จากการชี้แจงของผู้ถูกร้องทั้ง ๓ ครั้ง เห็นว่า พรรคพัฒนาสังคมเป็นนิติบุคคลตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวันที่นายทะเบียนรับแจ้งเตือนการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้นหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม จึงมีหน้าที่ต้องทำรายงานการดำเนินการของพรรคเสนอต่อนายทะเบียนภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ การที่ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าการนับวันการแจ้งเตือนการจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องนับจากวันที่ผู้ถูกร้องได้รับทราบ นั้น ฟังไม่ขึ้น ส่วนคำชี้แจงของผู้ถูกร้องว่าได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคมตามแบบ ท.พ. ๘ แล้วโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประทับตราวันที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ นั้น เห็นว่าหนังสือของผู้ถูกร้องดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีเรื่องรายงานการดำเนินการของพรรค ในหัวข้อ “สิ่งที่ส่งมาด้วย” และแบบรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้หนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองทั้ง ๓ ฉบับ เป็นเรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขาส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองและเรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขาพรรค ไม่มีหนังสือ นำส่งรายงานการดำเนินการของพรรคแต่ประการใด ประกอบกับคำชี้แจงของผู้ถูกร้องตามหนังสือ ที่ พนส ๐๒๘/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ความตอนหนึ่งว่า “พรรคพัฒนาสังคม ได้ตีความตามนัยมาตรา ๔๒ ว่า โดยให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับหนังสือฉบับนี้ เป็นวันเดือนปีที่เข้าดำรงตำแหน่ง จึงทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไป อีกประการหนึ่ง ทางสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติได้ออกหนังสือแจ้งเตือนพรรคพัฒนาสังคมเลย พรรคพัฒนาสังคม เป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่...บางครั้งยังไม่สันทัดกฎระเบียบ จึงอาจทำให้มีการผิดพลาดขึ้น โดยไม่มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยง...พรรคพัฒนาสังคมไม่มีเจตนาที่จะละเลยกฎหมายแม้แต่น้อย ถ้าพรรคพัฒนาสังคมได้ทราบมาก่อนจะปฏิบัติให้ถูกต้องทันที...”

พิเคราะห์จากหลักฐานและเอกสารการชี้แจงทั้งของผู้ร้องและผู้ถูกร้องอย่างครบถ้วนแล้วเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องไม่เป็นที่รับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องได้ส่งรายงานการดำเนินงานของพรรคต่อนายทะเบียนจริง จึงถือว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ อันมีเหตุให้ยุบพรรคตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

คำร้อง นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๗๒๗ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ พร้อมคำร้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อเท็จจริงและความเป็นมา

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคมจึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นมากกว่าเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

ปรากฏว่า เมื่อพ้นกำหนดเวลา (ภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔) ที่พรรคการเมืองทุกพรรคต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทิน ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคมไม่แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงมีหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๗๒๗ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ พร้อมยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วและมีมติเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการพร้อมทั้งมีคำสั่งให้แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้พรรคพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นผู้ถูกร้องรับทราบและให้ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อไป

๒. พรรคพัฒนาสังคม ได้ยื่นหนังสือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ สรุปความว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม

ในรอบปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีการปฏิบัติตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ เดือนมีนาคม ๒๕๕๔

๓. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ มีสาระสำคัญว่าพรรคมิได้ส่งแบบรายงานการดำเนินการตามแบบ ท.พ. ๘ แม้พรรคจะส่งรายงานและเอกสารหลายฉบับมาในช่วงนั้นและขอตั้งข้อสังเกตดังต่อไปนี้

๓.๑) แบบรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไม่มีรอยประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหลักฐานการรับหนังสือที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้ลงลายมือชื่อไว้เมื่อได้รับหนังสือของพรรคการเมืองต่างๆ ดังที่เคยปฏิบัติมาตลอด เช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๕๕ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔

๓.๒) หนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่หนังสือออกของพรรคเลขเดียวกัน ลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกัน คือ เรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขา (ลงรับเลขที่ ๕๕๓๑), เรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง (ลงรับเลขที่ ๕๕๓๒) และเรื่องแบบรายงานการดำเนินการของพรรคการเมือง (ท.พ. ๘) (ไม่มีการลงรับ) แต่เมื่อนำมาส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ กลับมีการลงรับเลขที่ ๕๕๓๒

๓.๓) หนังสือของพรรคพัฒนาสังคมที่มีถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งตามข้อ ๓.๑) และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมทั้งเอกสารแนบท้ายที่พรรคพัฒนาสังคมจัดส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อ ๓.๒) มีความขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง

๔. ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เพื่อรับฟังคำแถลงของคู่กรณีและสืบพยานสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๔.๑) คำแถลงของฝ่ายนายทะเบียนพรรคการเมือง สรุปได้ว่า

(๑) เรื่องวันก่อตั้งพรรคและการจัดส่งรายงานประจำปี

(๑.๑) นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบคำขอจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคม เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ แล้วเห็นว่าถูกต้องครบถ้วน จึงรับจดทะเบียนพรรคพัฒนาสังคมไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ พร้อมทั้งได้มีหนังสือแจ้งให้หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมทราบ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓

(๑.๒) ตามหลักกฎหมายเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนพรรคการเมืองตั้งแต่วันใด ย่อมมีผลเป็นการก่อตั้งสิทธิและหน้าที่ของพรรคการเมืองในฐานะนิติบุคคล โดยสภาพในวันนั้นตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น เมื่อนับวันจัดตั้งพรรคพัฒนาสังคมตั้งแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ จนถึงวันสิ้นปีปฏิทินจะรวมเวลาเป็น ๕๑ วัน พรรคพัฒนาสังคมจึงไม่ได้รับการยกเว้นตามความในตอนท้ายของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งกำหนดให้พรรคมีหน้าที่ต้องรายงานการดำเนินกิจการประจำปี ๒๕๔๓ ภายใน ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๔

(๑.๓) เมื่อสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ได้รับรายงาน ฯ จึงมีเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีการสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคมเนื่องจากไม่รายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองตามมาตรา ๓๕ ประกอบมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

(๒) กระบวนการรับหนังสือ

เมื่อมีการรับหนังสือที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการทางสารบัญญัติโดยมอบให้สำนักบริหารกลางฝ่ายกิจการทั่วไปรับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

(๒.๑) เมื่อมีผู้นำส่งหนังสือพนักงานจะประทับตราสำนักงานเพื่อลงลำดับเลขที่รับหนังสือ วันที่และเวลาไว้ในสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือพร้อมทั้งออกใบรับให้ผู้นำส่งเก็บไว้เป็นหลักฐาน หรือกรณีที่ผู้นำส่งมีสำเนาฉบับ พนักงานผู้รับอาจลงนามรับไว้เป็นหลักฐานในสำเนาฉบับด้วย

(๒.๒) หากผู้ส่งหนังสือประสงค์จะขอรับหนังสือคืนเพื่อนำไปส่งไปให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแต่ละเรื่องโดยตรงจะต้องลงชื่อรับคืนในสมุดทะเบียนคุมการจ่ายหนังสือให้แก่กิจการ ซึ่งจัดทำไว้เป็นหลักฐานต่างหากจากสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือ เพื่อให้พนักงานผู้รับผิดชอบนำเรื่องเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย

จากการตรวจสอบสมุดทะเบียนคุมการรับหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ พบว่ามีรายการลงรับหนังสือพรรคพัฒนาสังคม ๒ ฉบับ คือ ฉบับที่ลงเลขรับที่ ๕๕๓๑ เรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขา และฉบับที่ลงเลขรับที่ ๕๕๓๒

เรื่องส่งทะเบียนสมาชิกและในสมุดทะเบียนคู่มือการจ่ายหนังสือพบว่าเรื่องดังกล่าวมีรายชื่อ “จันทร์” ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับลายมือชื่อนางจันทร์ หรือมนชนก ม่วงมั่งมี (ภริยานายชลัท ธนาสยาภรณ์) เลขาธิการพรรคพัฒนาสังคมลงชื่อรับเรื่องคืนเพื่อไปมอบให้ผู้รับผิดชอบโดยตรง

(๓) การติดต่อของหัวหน้าพรรค

เมื่อประมาณต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ นายชลัท ธนาสยาภรณ์ (ชื่อสกุลเดิม ม่วงมั่งมี) หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม ได้ไปพบปะปรึกษานายกฤษ เอื้อวงศ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ กรณีที่พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองให้นายทะเบียนภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) โดยขอให้ทบทวนการพิจารณาคำสั่งโดยชี้แจงว่าพรรคไม่มีเจตนาที่จะละเว้นตามมาตรา ๓๕ แต่ตีความตามในมาตรา ๔๒ ว่า ให้ถือเอาวันเดือนปีที่พรรคพัฒนาสังคมได้รับหนังสือตอบรับการจัดตั้งพรรคเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ เป็นวันเดือนปีที่ให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งทำให้นับวันคลาดเคลื่อนไปว่าเป็นเพียง ๘๔ วัน จึงไม่ต้องส่งรายงานประจำปี

(๔) การพยายามขอตั้งพรรคใหม่

เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ นายประพันธ์ ธนาสยาภรณ์ (น้องชายนายชลัท) ผู้ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรคสังคมพัฒนา ได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองโดยแจ้งว่าที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคสังคมพัฒนา ณ บ้านเลขที่ ๒๘/๑๐๐ หมู่ที่ ๕ ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ ๑๒๑๓๐ โทรศัพท์ ๕๓๑-๘๓๕๕ โทรสาร ๕๓๑-๘๓๕๕ ซึ่งเป็นเลขที่เดียวกับสำนักงานใหญ่ของพรรคพัฒนาสังคม แต่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคสังคมพัฒนาเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ เพราะได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่า การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคไม่ครบตามข้อบังคับพรรค

(๕) การส่งรายงานการประชุมพรรคมีลักษณะเงื่อนงำ

หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้ส่งรายงานการประชุมกรรมการบริหารพรรคพัฒนาสังคม ครั้งที่ ๒/๒๕๕๔ (เมื่อวันพุธที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ ที่ทำการพรรค เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๐๐ น. และเลิกประชุมเวลา ๑๕.๐๐ น.) โดยแนบมากับเรื่องการขอจัดตั้งสาขาพรรคพัฒนาสังคม (๓ สาขา ที่ พิชญโลก, นนทบุรี, และนครราชสีมา) แต่ปรากฏว่าสำเนารายงานการประชุมครั้งเดียวกันนี้มีเรื่องขอมติให้รับรองรายงานการดำเนินการกิจการของพรรค และให้ดำเนินการจัดส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองต่อไป (เมื่อได้ตรวจสอบจากเอกสารในสำนวนแล้ว ปรากฏว่ารายงานการประชุมพรรคพัฒนาสังคม ครั้งที่ ๒/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔ นี้มีถึง ๓ สำนวน โดย ๒ สำนวน

มีข้อความไม่ตรงกันแต่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรค ๓ สาขา เหมือนกัน ส่วนอีกสำนวนหนึ่ง เป็นเรื่องขออนุมัติรายงานการดำเนินกิจการของพรรคเพื่อให้ส่งนายทะเบียนพรรค ซึ่งน่าจะให้ทัน ปลายเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ตามที่มากล่าวอ้างในภายหลัง อนึ่ง รายงานการประชุมทั้งสามสำนวนนี้มีลายเซ็นของนางจันทร์ ม่วงมั่งมี เลขานุการ เป็นผู้จดยานการประชุม, นายชลัท ธนาสยากรณ์ หัวหน้าพรรค เป็นผู้รับรองรายงานการประชุม และลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง)

๔.๒) ฝ่ายผู้ถูกร้อง เบิกความสรุปได้ว่า

(๑) เรื่องการส่งรายงานภายในกำหนด ผู้ถูกร้องมิได้ฝ่าฝืนมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากพรรคพัฒนาสังคมจัดตั้งขึ้น ยังไม่ถึงเก้าสิบวันจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน เพราะการนับระยะเวลาต้องเริ่มนับแต่วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งการรับจดทะเบียนพรรคการเมือง แต่ไม่ยืนยันให้เป็นประเด็นที่ขอต่อสู้ ในกรณีนี้

(๒) พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นแบบ ท.พ. ๘ ตามกำหนดเวลาแล้ว โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองประทับตราลงรับเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ไว้แล้ว ดังปรากฏเลขทะเบียนรับที่ ๕๕๓๒ แต่ผู้ถูกร้องมิได้นำส่งฉบับที่มีการประทับตราดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญในครั้งแรกเพราะเห็นว่าการถ่ายเอกสารอาจไม่ชัดเจน จึงได้นำส่งในภายหลัง

๕. คำชี้แจงเพิ่มเติม นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๔ สรุปความว่า

๕.๑) ปรากฏหลักฐานจากทะเบียนรับหนังสือซึ่งเป็นเอกสารมหาชนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ เลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นการออกให้แก่หนังสือพรรคพัฒนาสังคม เรื่อง ส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง โดยไม่มีการลงรับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมแต่อย่างใด ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงขอปฏิเสธว่าไม่เคยได้รับเอกสารเรื่องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมตามที่พรรคนี้อ้างส่งศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อได้ออกเลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ ในสมุดทะเบียนรับเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกดังกล่าวแล้ว จึงไม่สามารถออกเลขเดียวกันนี้แก่เรื่องอื่นได้อีก

๕.๒) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมได้ปลอมเอกสาร และยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้หลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง น่าจะเกิดความเสียหายกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงได้ร้องทุกข์กล่าวโทษหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลพระราชวัง ฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ และมาตรา ๒๖๘

๕.๓) การที่พรรคพัฒนาสังคมไม่ส่งรายงานการดำเนินงานของพรรคภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นความผิดตามมาตรา ๘๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลปทุมวันแล้ว

๖. ประเด็นที่ศาลจะต้องวินิจฉัย

เมื่อปรากฏว่าทางพรรคพัฒนาสังคมไม่ตั้งใจจะให้พิจารณาว่าพรรคได้ตั้งมาเกินกว่า ๕๐ วันหรือไม่แล้ว จึงเหลือประเด็นที่ศาลจะต้องวินิจฉัยเพียงประเด็นเดียว คือ พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นรายงานการดำเนินงานภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือไม่

๗. ข้อพิจารณาด้านข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

๗.๑) ปัญหาข้อเท็จจริงที่ศาลจะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง ฟังขึ้นหรือไม่

เมื่อพิจารณาจากคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบ และคำชี้แจงของผู้ถูกร้องพร้อมเอกสารประกอบ และคำเบิกความของผู้ร้อง และผู้ถูกร้อง จากการออกนั่งพิจารณาแล้ว เห็นว่ามีการกระทำที่ผิดปกติ ดังนี้

(๑) เอกสารแบบรายงานการดำเนินงานของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๕๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งพรรคพัฒนาสังคมยื่นส่งต่อศาลรัฐธรรมนูญ ต่างวาระกันนั้นมีความแตกต่างและเกิดความสับสน กล่าวคือ

(๑.๑) เอกสารที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๔ ไม่มีเครื่องหมายประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งตามปกติแล้วจะต้องปรากฏการประทับตรารับ ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ หมวด ๒ ข้อ ๓๗

(๑.๒) เอกสารที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่เข้าชี้แจงในที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔) และเอกสารที่อ้างส่งศาลในการออกนั่งพิจารณา (วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔) มีรอยประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยลงเลขรับหนังสือที่ ๕๕๓๒ เป็นลายมือ แต่จากการตรวจสอบกับสมุดทะเบียนหนังสือเป็นเลขที่ซ้ำกันกับเอกสารเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง มิใช่เรื่องแบบรายงานการดำเนินงาน

ของพรรคพัฒนาสังคมแต่อย่างใด นอกจากนั้นหนังสือพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ เรื่อง
ส่งทะเบียนสมาชิกพรรคการเมือง ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ มีรอยประทับตรารับหนังสือเลขที่
๕๕๓๒ ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระบุสิ่งที่ส่งมาด้วยจำนวน ๔ รายการ แต่มิได้ระบุว่า
ได้ส่งแบบรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) มาด้วยแต่อย่างใด

ในส่วนนี้มีข้อพิรุธ ๒ ประการ คือ

(๑.๒.๑) ข้ออ้างว่ารายงาน ฯ ที่ส่งมาครั้งแรกไม่มีตราประทับรับ
เพราะหาต้นฉบับที่นายทะเบียนลงรับไม่พบจึงส่งสำเนาที่พรรคมีอยู่มาส่งแทน แต่ต่อมาพบจึงส่งมาให้
ครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เป็นคำกล่าวอ้างที่มีพิรุธ เพราะเป็นหลักฐานสำคัญ
ที่พรรคจะใช้ต่อสู้

(๑.๒.๒) ทั้งนี้ย่อมเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่จะเขียนเลขรับหนังสือ
๕๕๓๒ ลงในช่องว่างของตราขงเลขที่รับในเอกสาร ๒ แผ่นจะเขียนได้ตรงกันเหมือนกันประหนึ่ง
ภาพถ่าย แม้นางমনชนก ม่วงมั่งมี (ภริยา) จะให้การยืนยันว่าเป็นผู้มาส่งเอกสารเองและเจ้าหน้าที่
ได้ประทับตรารับรายงานจริง

(๒) พรรคพัฒนาสังคมได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียน
พรรคการเมือง) เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เพื่อทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียน
พรรคการเมือง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค
พัฒนาสังคม โดยพรรคพัฒนาสังคมได้ชี้แจงว่ามีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติ
ตามกฎหมาย ซึ่งความในหนังสือดังกล่าวขัดแย้งกับคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญของพรรคพัฒนาสังคม
ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ ซึ่งอ้างว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของ
พรรคพัฒนาสังคมในรอบปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมากถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด
และได้แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔

(๓) จากการที่นายชลัท ธนาสยามกรณ์ และนางจันทร์ ม่วงมั่งมี ได้เปลี่ยนชื่อและ
นามสกุลสลับกันเป็นพฤติกรรมที่น่าสงสัยว่าไม่ต้องการให้คนภายนอกรู้ว่าเป็นสามี-ภริยากัน หรือไม่
อนึ่ง การที่นายประพันธ์ ธนาสยามกรณ์ น้องชายของ นายชลัท ธนาสยามกรณ์ มาขอจดทะเบียนจัดตั้ง
พรรคสังคมพัฒนา โดยใช้สถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ที่เดียวกันก็เป็นพฤติกรรมที่น่าสงสัยด้วย

(๔) รายงานการประชุมพรรคพัฒนาสังคม ครั้งที่ ๒/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๔
มีนาคม ๒๕๔๔ ปรากฏว่ามีถึง ๓ สำนวน น่าจะมีวัตถุประสงค์จะแสดงต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง
ว่ามีการจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๔๓ ทันทกำหนดสิ้นเดือนมีนาคม ๒๕๔๔
ตามกฎหมาย

๗.๒) ปัญหาข้อกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจจะพิจารณายุบพรรคพัฒนาสังคมได้ เพราะ

(๑) นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๗/๒๕๕๓ ตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคพัฒนาสังคม จึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเกินเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งกำหนดให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคล เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้ง

(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ กำหนดให้หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (หากตั้งพรรคเกิน ๕๐ วัน) ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ถ้าปรากฏความจริงว่าหัวหน้าพรรคมิได้ส่งรายงาน ฯ มาภายในกำหนดศาลก็จะสั่งให้ยุบได้

๗.๓) ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของศาลรัฐธรรมนูญ

แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒ การส่งเรื่องที่พรรคไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ มาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีความหมายโดยปริยายว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องสั่งยุบอย่างเด็ดขาดโดยศาลจะไม่มีทางใช้ดุลยพินิจนั้นไม่น่าจะชอบด้วยเหตุผล เพราะศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลใดๆ ก็ตามก็ต้องมีสิทธิและหน้าที่ที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายก่อนจะวินิจฉัยว่าฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก ถ้าศาลไม่ต้องใช้ดุลยพินิจแล้วก็ไม่ควรส่งมาให้ศาลพิจารณา แต่ควรดำเนินการตามมาตรา ๑๔๕ (๓) แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายพรรคการเมือง กฎหมายออกเสียงประชามติ

นอกจากนี้เห็นว่า บทบัญญัติในกฎหมายพรรคการเมืองมีความลึกลับกันหลายประการ เช่น

(๑) บทบัญญัติในมาตรา ๓๕ แห่งกฎหมายพรรคการเมืองกำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีที่ผ่านมาส่งให้นายทะเบียนตามเกณฑ์

๓ ข้อ คือ ๑) ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ๒) ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด ๓) ภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ... เป็นการเปิดโอกาสให้นายทะเบียนสามารถกำหนดวิธีการใดๆ ก็ได้ และในทางปฏิบัติ นายทะเบียนได้ออกแบบรายงาน ท.พ. ๘ ให้พรรคต่างๆ กรอก โดยพรรคต่างๆ ก็บรรจุข้อความลงในแบบฟอร์มนี้เลย ทั้งนายทะเบียนยังสามารถขอให้แก้ไขปรับปรุงได้ด้วยการบังคับใช้แบบฟอร์มและเงื่อนไข จึงจะต้องมีความยืดหยุ่นตามสมควร

(๒) การยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคไม่ได้แสดงความเข้มแข็งและความดำรงอยู่ของพรรคอันเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเหมือนกับข้อบัญญัติตามมาตรา ๒๕ (ให้พรรคมีสมาชิกได้มากกว่า ๕,๐๐๐ คน และให้พรรคมีสาขาอย่างน้อย ๔ สาขา) ฉะนั้นโทษที่ได้รับไม่ควรจะเท่ากัน การสั่งยุบพรรคเพราะการส่งรายงานไม่ทันกำหนดหรือไม่ครบถ้วนถูกต้อง จึงเป็นโทษที่รุนแรงไป

(๓) การที่หัวหน้าพรรคไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ (และมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๖๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทตามมาตรา ๘๐ นั้น เป็นอัตราโทษที่สมเหตุผลแล้ว แต่การให้ลงโทษยุบพรรค (ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)) และห้ามมิให้ขอตั้งพรรคใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคใหม่ (ตามมาตรา ๖๕) ด้วยนั้นน่าจะผิดหลักกฎหมายอย่างสำคัญ คือ หลักห้ามฟ้องซ้ำซ้อนในความผิดเดียวกัน (Double Jeopardy) เพราะทำให้หัวหน้าพรรคต้องถูกพิจารณาคดี ๒ ครั้ง (ไม่ใช่กรณีพิจารณาคดี ๑ ครั้งแต่มีโทษสองสถาน) และถูกกีดกันมิให้ร่วมตั้งพรรคใหม่ด้วย

(๔) เมื่อให้นายทะเบียนเป็นผู้กำหนดวิธีการจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมือง นายทะเบียนก็น่าจะกำหนดวิธีการที่มีความยืดหยุ่นอะลุ่มอล่วยให้พรรคสามารถปฏิบัติได้โดยสะดวก เพราะต้องสันนิษฐานว่าพรรคประกอบด้วยผู้ปรารถนาดีตั้งใจจะเสียสละทำประโยชน์แก่บ้านเมือง ไม่ใช่ไม่พยายามจัดบริการ แต่คอยจับผิด (กรณีควรเตือนล่วงหน้าหรือไม่) ไม่ใช่ทำเท่าที่กฎหมายกำหนดให้ทำ อันเป็นการใช้กฎหมายอย่างแข็งกระด้าง ไม่มีมนุษยธรรม ทั้งนี้ยังเห็นว่ากฎหมายพรรคการเมืองยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๔๗ และมาตรา ๓๒๘ ด้วย

(๕) กฎหมายพรรคการเมืองมิได้มีบทบัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหน้าที่ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของพรรคการเมืองเป็นการทั่วไปว่ามีคุณภาพ คุณสมบัติเหมาะสมที่ควรจะให้ไปเป็นพรรคการเมืองต่อไปหรือไม่ คงมีแต่มาตรา ๖๕ เท่านั้น ประกอบกับการที่กฎหมายพรรคการเมืองให้รัฐอุดหนุนทางการเงินและทางอื่น (ตามส่วนที่ ๒ มาตรา ๕๖ ถึงมาตรา ๖๔) อาจทำให้มีผู้ต้องการฉกฉวยประโยชน์จากกฎหมายพรรคการเมืองก็ได้ เพราะเกณฑ์จะให้เงินอุดหนุนและมาตรการควบคุมตรวจสอบไม่เหมาะสมไม่เป็นที่ปฏิบัติสากล

เหตุปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ศาลรัฐธรรมนูญควรจะนำมาประกอบการพิจารณาวินิจฉัยการสั่งยุบพรรคซึ่งเปรียบเสมือนการ “กักขัง” ผู้นำทางการเมืองมิให้มีโอกาสดำเนินการทางการเมืองต่อไป ๕ ปี ตามมาตรา ๖๕

คำวินิจฉัย

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของพรรคพัฒนาสังคมฟังไม่ขึ้นในข้อกฎหมาย เพราะพยานหลักฐานที่ได้พยายามส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคไปภายในเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ นั้นไม่ชัดเจน และการที่หัวหน้าพรรคได้ติดต่อกับสำนักงานนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อกลางเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๔ ก็มีลักษณะยอมรับว่าเข้าใจคลาดเคลื่อน จึงไม่สามารถหักล้างข้อกล่าวหาของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ปรากฏในสรุปคำแถลงของฝ่ายนายทะเบียนข้อ ๔.๑ ข้อ (๑), (๒) และ (๓) ส่วนกรณีปัญหาข้อเท็จจริงว่าพรรคพัฒนาสังคมได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคมาพร้อมกับเอกสารที่ส่งมาด้วยในเรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรคตามหมายเลขรับที่ ๕๕๓๒ เห็นว่าคำชี้แจงของนายทะเบียนมีน้ำหนักมากกว่าว่าจะประทับตราลงรับเอกสาร ๒ แผ่น ๒ เรื่องในเลขรับเดียวกันไม่ได้ นอกจากนั้นก็ยังมีพฤติกรรมอันเป็นที่น่าสงสัยอีกหลายประการ ซึ่งทางนายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งความดำเนินคดีไปสองสำนวนแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่ต้องดำเนินการสืบสวนหาข้อเท็จจริงอีกต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นสมควรอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม เนื่องจากพรรคไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายอูระ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑/๒๕๔๔

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๔

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องว่า พรรคพัฒนาสังคมได้รับจดทะเบียนจัดตั้ง เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๓ พรรคพัฒนาสังคมได้จัดตั้งพรรคมาครบกำหนดเก้าสิบวัน หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคม จึงมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ จัดทำรายงานการดำเนินการทางการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมายื่นต่อนายทะเบียนภายในกำหนด เดือนมีนาคม ๒๕๔๔ มีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคพัฒนาสังคม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นครบเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน หัวหน้าพรรคการเมืองนั้นต้อง จัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศ ให้สาธารณชนทราบ เมื่อพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ก็มีเหตุที่ นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นได้ กรณี พรรคพัฒนาสังคม หัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมชี้แจงต่อศาลทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจา มีข้อความทำนองเดียวกันว่า พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคพัฒนาสังคม ในรอบปี ๒๕๔๓ ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และได้แจ้งให้นายทะเบียน ทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ สำเนาแบบรายงานการดำเนินการของพรรคการเมือง (แบบ ท.พ. ๘) ฉบับที่มีการประทับตราจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยประทับตรา เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ปราบกฏเลขทะเบียนรับที่ ๕๕๓๒ ที่มีได้นำส่งฉบับที่มีการประทับตรา ดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญในตอนแรกเพราะเห็นว่าการถ่ายสำเนาเอกสารดังกล่าวจากต้นฉบับไม่ชัดเจน

ทั้งนี้ พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นเอกสารแบบรายงานการดำเนินงานของพรรค (แบบ ท.พ. ๘) ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ประทับตราของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงเลขรับที่ ๕๕๓๒ ต่อศาลด้วย พิจารณาข้ออ้างของพรรคพัฒนาสังคม เห็นว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมต่อศาลรัฐธรรมนูญหัวหน้าพรรคพัฒนาสังคมชี้แจงแต่เพียงว่า เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ พรรคพัฒนาสังคมได้จัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคในรอบปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริง และแจ้งให้นายทะเบียนทราบแล้ว ไม่มีรายละเอียดว่า ผู้ใดเป็นผู้นำส่งรายงาน ผู้รับเป็นใคร และได้ระบุเลขที่ลงรับไว้หรือไม่ อย่างไร เพิ่งมีรายละเอียดที่แถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญเวลาต่อมาว่า พรรคพัฒนาสังคมได้ยื่นสำเนาแบบรายงานการดำเนินงานทางการเมืองของพรรค ตามแบบ ท.พ. ๘ ภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย โดยนายทะเบียนพรรคการเมือง ประทับตรารับเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ปราบฎตามเลขทะเบียนรับที่ ๕๕๓๒ แต่ผู้ถูกร้องพรรคพัฒนาสังคมไม่ได้นำส่งฉบับที่มีการประทับตราดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญในครั้งแรกเพราะเห็นว่าสำเนาไม่ชัดเจน พรรคพัฒนาสังคมจึงได้จัดส่งสำเนาแบบรายงานการดำเนินงานของพรรคพัฒนาสังคมในคราวนี้ ซึ่งมีตราประทับของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงเลขรับที่ ๕๕๓๒ ซึ่งเป็นพิรุณ เกี่ยวกับเอกสารที่ข้อที่อ้างว่าได้ส่งเอกสารตามทางการตามระเบียบของทางราชการแล้วนั้น ก็ได้ความจากคำแถลงของนายทะเบียนพรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่แถลงเป็นลายลักษณ์อักษรและที่แถลงด้วยวาจาต่อศาลได้ความทำนองเดียวกันว่า จากการตรวจสอบสมุดคู่มือการรับหนังสือของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ พบว่ามีรายการลงรับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม เลขรับที่ ๕๕๓๑ เรื่องส่งรายงานการจัดตั้งสาขา และเลขรับที่ ๕๕๓๒ เรื่องส่งทะเบียนสมาชิกพรรค และในสมุดทะเบียนคู่มือการจ่ายหนังสือพบว่า เรื่องดังกล่าวมีรายชื่อ “จันทร” ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับลายมือชื่อนางจันทร หรือมนชนก ม่วงมั่งมี เลขาธิการพรรคพัฒนาสังคมลงชื่อรับเรื่องคืนเพื่อไปมอบให้ผู้รับผิดชอบโดยตรง และมีข้อสังเกตคือ แบบรายงานการดำเนินงานของพรรคพัฒนาสังคม (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ไม่มีการประทับตรารับเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ หรือหลักฐานการรับหนังสือที่พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ลงลายมือชื่อรับหนังสือของพรรคการเมืองต่าง ๆ ไว้แล้ว เช่นเดียวกับหนังสือของพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๑/๔๔ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๔ และหนังสือพรรคพัฒนาสังคม ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ มีจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งมีเลขที่เดียวกัน ลงวันที่เดียวกันแต่เป็นคนละเรื่องกัน แสดงว่าที่พรรคพัฒนาสังคมอ้างว่า ได้ส่งแบบรายงานการดำเนินงานทางการเมืองในรอบปี ๒๕๔๓ ที่ผ่านมา เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔

เป็นเรื่องรายงานการจัดตั้งสาขาพรรค และเรื่องลงทะเบียนสมาชิกพรรค ที่พรรคพัฒนาสังคมอ้างว่า ได้ส่งแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคพัฒนาสังคมต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง (แบบ ท.พ. ๘) ที่ พนส ๐๐๒๐/๔๔ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๔ และที่ พนส ๐๐๒๑/๔๔ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๔ เป็นหนังสือที่มีเลขรับในเรื่องอื่น ๆ แต่พรรคพัฒนาสังคมได้นำมาเป็นเลขลงรับในเรื่องรายการกิจการทางการเมืองของพรรคที่ส่งต่อศาลรัฐธรรมนูญในภายหลัง เพื่อให้ศาลเชื่อว่าได้ดำเนินการตามเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ แล้ว ข้อเท็จจริงน่าจะเชื่อได้ว่าได้นำเลขลงรับในเรื่องอื่นมาใส่ในเรื่องรายงานกิจการทางการเมือง แต่ตามความเป็นจริงพรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ส่งรายงานกิจการทางการเมืองภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย และตามข้อเท็จจริงได้ความว่า พรรคพัฒนาสังคม ได้มีหนังสือถึงคณะกรรมการการเลือกตั้ง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) เพื่อขอทบทวนการพิจารณาคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง กรณีที่นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการยุบพรรคพัฒนาสังคม โดยอ้างว่า มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งประกอบได้ว่า พรรคพัฒนาสังคมไม่ได้ยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรค กรณีมีเหตุให้ยุบพรรคพัฒนาสังคมได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และวรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพัฒนาสังคม

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ